

ÜLIÕPILASLEHT

SISU: Nülo'Kärki: Soome-Eesti kultuurfond. / A. Mägi: Üliõpilaskonna otsusvõimeline üldkoosolek. / J. Pert: Tallinna sügisesed kunstinäitused. / E. Elisto: Akadeemiline naine ja kõlbline ilmavaade. / J. Muru: Rahvusvahelise Üliõpilasliidu (CIE) kongress Roomas 24. aug. — 4. sept. 1927. a. / J. Pert: Skulptor Voldemar Melnik 40-ne aastane. / Fr. Paas: Tartu Üliõpilaskonna Haigekassa. / Eh.: Oskar Luts: Ants Lintner. / H. K.: Üliõpilaspärimendist. / Ülikooliloo instituut Göttingenis. / Akadeemilisi teateid.

Üliõpilastele hinnaalandus teatud %!

Parem villaste riiete ostukoht Tartus

Suures valikus **ülikonna, palitu, mantli**
ja kostüümi riideid.

Otsekohene ühendus väljamaa ja kodumaa vabrikutega, sellepärast hinnad võistlemata odavad.

M. VALLASE riidekauplus

KAUBAHOOVIS Nr. 13,
vastu Barklai platsi.

Enne kui enesele ülikonna, palitu, mantli ehk kostüümi riidet ostate, palun minu väljavalikut vaatama tulla ja hindu võrrelda.

Moe- pudu- ja pesuäri
VENNAD LEPP

Tartus, Kaubahoov nr. 2. -- Kõnetr. 4-81:

Alaliselt suur valik: värvilisi ja valgeid triiksärke, kraesid, manshette, kaelasidemeid, siidikaelashalle, trakse, kindaid, sukki, sokke, meester- ja naister. pesu, koetud vill. naister. jakke ja veste, laste ja spordikostüüme, pitse, pesatse ja kõiksuguseid hooaja moe-, pudu- ja pesukaupu.

Vihmavarje, jalutuskeppe. Villast lõnga rohkeis värves. D. M. C. käsitööniite. -- Võimlemise- ja hommikkingi.

Botikuid ja kalosse. Igasugune korralik auruga **riietevõltimine.**

Hinnad võistlemata odavad. Müük suurel ja väikesel arval.

Üliõpilastele 5—10 % hinnaalandust!

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA H'A'LEKANDJA

Soome-Eesti kultuurfond¹⁾.

Mind on palutud refereerima neil üliõpilaspäevil soome-eesti kultuuritöö rahastamisest. Ehkküll ma ei saa seda küsimust käsitada nii põhjalikult kui soovitav oleks, katsum siiski tungida jõukohaselt oma ülesandesse, sest pean eriti tähtsaks, et asi tuleks neil päevil esile ja et võidaks tarvitusele võtta abinõud selle arendamiseks.

Meie, soome üliõpilased, tunneme peatselt kibedasti seda takistust, mille asetab tarvilikkude vahendite puude soome-eesti kultuuritööle.

Peaaegu ainuke abi, mille selles tööks oleme saand, on riigi poolt Akadeemilisele Hõimuklubile antud mõnituhat marka paaril viimasel aastal. Muud summad on üliõpilased ise hankind. Kuna me töö ainealine alus on nii nõrk, siis on see muidugi otsustavalt määrav tegevuse. Me oleme pidand rahulduma kitsendatud tegevuskavaga.

1) Helsingis, III. Soome-Eesti üliõpilaspäevil 1927. a. varasügisel esitatud referaat.

Üliõpilasvahetuse korraldus suviseks vaheajaks, Eesti-Soome üliõpilaspäevad ja mõningate propagandaväljaannete toimetamine on olnud peaaegu ainsad soome üliõpilaste väliselt nähtuvad töötulemused Eesti-Soome suhete arendamiseks. Ning siiski oleme meie, soome üliõpilased, püsivalt kinnitand, et meil tuleks hakata vähehaaval laiendama oma tööalu. Enne kõike oleme mõtelnud selliseid uusi ettevõtteid, kui soome teadlaste saatmine Eestisse loenguid pidama, Tartu Ülikoolis õppivate soome üliõpilaste toetamine ja stipendiumi võimaldamine neile soome üliõpilastele, kes keele õppimise otstarbel soovivad veeta suve Eestis. Edasi kuuluvad siia lähituleviku kultuurettevõtteise soome kunsti- ja kirjandusnäituste korraldamine Eestis ja muud võimalused soome kunsti ja kirjanduse tutvustamiseks Eestis.

Võime siis ütelda, et ülesandeid on piiramatult, kui ainult saaks sellele tööle tarviliku ainelise aluse. Sest hõimutöö, samuti kui muugi

aateline töö, nõuab raha. Seda ei saa — rõõmustav küll — teha ainult raha võimust rippudes, aga ei ka koguni kapitalist olenemata. Ja mida kindlamale seisukohale tahame asetada eesti-soome kultuuritöö, seda raskemalt astub ette asja ainealine külg. Niikaua kui soome-eesti üliõpilaste ühistöö oli veel algastmel, niikaua kui see oli otsiv ja enam-vähem juhusliku iseloomuga, nii kaua saadi töötada rahuldavalt. Juhtuvad kulud kaeti alati, nagu paremini osati, siit-sealt kokku kogutud toetusist. Kuid on iseenesest selge, et kindlaks kujunend majapidamises ei saa enam küsimusse tulla seesugune asjaajamine. Niipea, kui siirdutakse korraldatud oludesse, on majapidamises tarvilik see nõue, et kindlad kulud kattuks kindlate tuludega.

Kui siis selt seisukohalt läheme lahendama käesolevat küsimust, peame vaatlema neid mitmesuguseid võimalusi, mida välja kutsuvad me vajadused, kui hakkame korraldama üliõpilaste soome-eesti kultuuritöö ainelist alust.

Kõige lihtsam ja muretum küsimuslahendus oleks teatavasti ju see, et meie suurim üliõpilaskond, Helsingi Ülikooli üliõpilaskond, võtaks iga aasta oma eelarvesse kindla toetusena ulatavalt suure summa üliõpilaste eesti-soome kultuurtöö toetamiseks. Kuid see ei ole võimalik, sest Helsingi üliõpilaskond seisab just harilikust erakorraliselt suuremate kulude ees. Üksi Vana Üliõpilasmaja uuendamiseks on tuleva aasta eelarves vaja ette näha kaks miljoni marka. Ning kui vaadata küsimust põhimõtteliselt seisukohalt, siis ei või pidada õigeks, et akadeemilise noorsoo soome-eesti kultuurtööd kindlustataks ainult üheainsa üliõpilaskonna summadega, kuna ju sellest võtavad osa kogu maa iga-suguste ülikoolide üliõpilased.

Kuid kas küsimusesolev üliõpilaste kultuurtöö rahaline kindlustamine ei kuulu kõige enimini Soome üliõpilaste ühisele organile, Soome Üliõpilaskondade Liidule? Põhimõtteliselt näib küll asi olevat selge, kuid tegelikult on seegi raske. Soome Üliõpilaskondade Liit on nimelt hiljuti asutatud, selle tegevus on veel korraldamata ja peale selle puuduvad tal iseseisvad summad. Teiseks näib olevat väga vähe võimalik, et selle ebahomogeenseist aineist kokku pandud liidu esindajaskond suudab saavutada niisuguseis asjus tarviliku üksmeele.

Muudes maades kannab seesugused kultuurkulud üldiselt riik. Kuid meie maal, nagu teame, ei siia maale ole valitsus osutand tarvilikku mõistmist eesti-soome kultuurtöö kohta. Ning ses suhtes ei näi olevat vahet kodanlise ja sotsialistliku valitsuse vahel. Asja valgustamiseks tarvitseb vihjata ainult kahele näitele. Kui paari aasta eest mitmesuguste hõimorganisatsioonide poolt saadeti riigi-

nõukogule palve läänemere soome keelte professuuri asutamise asjus Helsingi Ülikoolis, siis ei annud palve tulemusi, ehk küll küsimusesoleva professuuri asutamist pooldasid kõige kompetentsemad asjatundjad. Sama mõistmatust eesti-soome kultuursideme kohta osutas valitsus sellega, et hülgas hõimuseltside palve, võtta koolidesse vabatahtlikuna õppeainena eesti keel. Need näited tõendavad, et eesti-soome kultuurtöö suhtes ei või edespäidi teha midagi rippuvaks Soome riigi abist ja toetusest.

Kuid veel vähem võime oodata mõistmist me asja kohta Helsingi Ülikooli poolt niikaua, kui sääl säilib rootsi mõju praegusel määral.

Ülaltoodud käsitluse järele näib peaaegu nii, et käesoleval ajal ei ole võimalust rahuldaval viisil korraldada soome-eesti kultuurtöö majanduslikku alust. Kuid ei me ole veel viind käsitlust lõpuni, sest on järel üks võimalus, mis minu arvates sisaldab kogu küsimuse otsustuse. Meil tuleb luua üliõpilaste Eesti-Soome ühistöö jaoks suur kultuurfond.

Elus on kõige parem alati püüda näha realiteeti realiteedina ja hoiduda igasugusest ilustamisest. Sellepärast teeme targasti, tunnistades, et seesuguse fondi loomine ei ole sugugi kerge asi. Selle vastu; see nõuab meilt tugeva mehe asjasse pühendumise ja täie jõupingutuse. Kuid meie ei tohi ka hetkegi kahelda asja õnnestumises, niipea kui oleme otsustand sõostuda töösse.

Fondi loomisel tuleks minu arvates võtta juhtnööriks soome vana sõna tarkus: väikseist ojadest sünnib suur jõgi. Teiste sõnadega öeldes: meie peame tarvitama igasuguseid abinõusid ja võimalusi, arvestades neidki, mis esi-

mesel pilgul näivad olevat tähtsusetad. Seesuguses referaadis ei ole loomulikult võimalik üksikasjalikult puudutada fondi asutamise tegelikku külge. Mõned üldised vihjed on siiski tarvilikud.

Fondi põhikapitali moodustaks need üliõpilasorganisatsioonid, kes soovivad olla asjale lähedal — sellega, et maksavad iga aasta teatava summa liikmete arvu kohaselt, kuni see fond on kasvand teatava suuruseni. Nende üliõpilasorganisatsioonide esindajad moodustaks fondi hoiukomitee.

Kui need rahasummad tuleksid üliõpilaste eneste keskest, siis ei saa need kasvada tunduvalt suureks. Palju tähtsamaks teguriks moodustuks fondi loomisel üliõpilaste poolt korraldatud üldine korjandus. Tehnilise Ülikooli üliõpilaste poolt Helsingis toime pandud korjandus paari aasta eest olümpialaste fondi hääks osutab, kuidas tubli ja rohke kinnihakkamine võib korda saata suuri tulemusi. Eesti-soome kultuurfondi luues ei või küll loota nii laialist huvi kui korjates toetust mingile sportlisele ettevõttele — sest spordist on saand meie maal rahva ühine lemmiklaps — kuid siiski on olemas huvi ka eesti-soome kultuurtöö vastu. Seda huvi saadakse vahest unustada, kui vaadeldakse asju nii öelda päälinna horitsondilt, kus veel „vana kaardivägi“ Norden-Ühinguga annab ilme tänapäeva kultuurpüüdeile. Kuid õnneks ei ole Helsingi ometi sama, mis Soome rahvas. Tõeline soome rahvas elab maakondades ja seal põlevad võimsalt rahvusliku ärkamise tuled. Kuid niipea, kui rahvas on rahvuslikult ärkand, niipea ärkab ka huvi koostöö vastu sugurahvastega. Soomlus ja ühisoomlus kulgevad käsikäes.

Kõnesolevat küsimust sellest perspektiivist vaadeldes mõistame,

et looma hakates soome-eesti kultuurfondi, võime olla kindlad Soome soomelise rahva kaasabis.

Eelöeldut alustades teen ettepaneku, et Kolmandad Eesti Soome

Üliõpilaspäevad, tunnistades tarvilikuks soome-eesti kultuurfondi, otsustavad üliõpilaspäevadest osavõtvaid soome üliõpilasorganisatsioone edustava komitee panna

ette valmistama fondi asutamist. Komitee moodustamise eest hoolitseb Soome üliõpilaskond.

Niilo Kärki.

Üliõpilaskonna otsusvõimeline üldkoosolek.

Kas talitasid õieti need Edustuse rühmad ja üksikliikmed, kes nõudsid vastuvõetavast Üliõpilaskonna põhikirjast otsusvõimulise üldkoosoleku maha kustutamist ning kelle häälega vastav osa põhikirjast maha kustutati?

Kas tegutsesid need rühmad ja üksikliikmed vastava otsuse tegemisel kogu üliõpilaskonna huvides või ainult oma rühma või väiksema üliõpilaskonna osa huvides? Need on küsimused, mis nõuavad üldist ja erapooletut vastust enne kui võidakse hukka mõista ühe või teise rühma või ka üksikliikme tegevust.

Üliõpilaskonna uue põhiseaduse kavandis figureerivad kõrvuti: referendum, otsusvõimeline üldkoos-

olek ja informatsioonikoosolek. (Seda üldtoimk. poolt esitatud kavandis.)

Otsusvõimulise üldkoosoleku otsus on kavandi järele lõpulik ja on maksev Edustuse otsusena. Koosolek võib otsustada iga asja, mida temale otsustamiseks esitab Edustus. Koosolek on otsusvõimeline, kui koos on $\frac{1}{15}$ kogu üliõpilaskonna liikmeid (hiljem aruandja esitas kvoorumiks $\frac{1}{10}$ üliõpilaskonna liikmeid).

Määratud kvoorum oli esimene põhjus, miks kõik Edustuse liikmed ei saanud otsusvõimulist üldkoosolekut pooldada. Rõhuv enamus Edustuse perest ei saa pooldada põhimõtet, et mõniseda üliõpilast võiks kogu üliõpilaskonna nimel teha otsuseid.

Kavatsetud üldkoosolek võib teha otsuseid, mis on kohustavad kogu üliõpilaskonnale, ta võib otsust teha igasugust, mis kuulub Edustuse kompetentsi, võib isegi koju saata Edustuse enne selle volituste aja lõppu.

Kui siin arvestame asjaoluga, et $\frac{1}{15}$ -lise kvoorum juures (umbes 270 ksv.) teeb otsuse 135 liikmeline üliõpilaspere ja $\frac{1}{10}$ -lise kvoorum juures umbes 200 üliõpilast (üliõpilaste arvuks võttes 4000), siis see otsus on maksev kogu üliõpilaskonna otsusena, on maksev Edustuse otsusena, kes esitab rohkem kui kümme korda suuremat üliõpilaste hulka. Seda silmas pidades peaks igal aru saadaval olema, miks Edustus rõhuva hääle

Tallinna sügisesed kunstinäitused.

Eesti Kunstnikkude Liidu V juubeli näitus (Pritsimajas 18.—3. okt.).

„E. Kunstnikkude Liit“ on n. õ. meie kunstnikkude kõige parempoolsem koondis — oma stiili või kooli tõttu. Akademism realistlikul tagapõhjal on olnud selle tooniandvaks ilmeks. Selle esitajad on hariduse või oma kooliilme saanud Venemaal. Ja see pärandus on püsima jäänud nende loomingusse. Kuid ei saa aga kõnelda „Liidu“ kunstinäituse ühtlasest ilme. On välja pandud ka teoseid, mis nimetatud stiili alla ei kuulu. Ja on lootä, et „Liit“ veel enam vabaneb seni talle omasest akademismist. Sest, nagu kuulda, otsitakse siin tõsiselt abinõusid, et jury otsused edaspidi ei oleks enam ainult üksi akademismi maitse kohased.

„Liidu“ viies juubeli-näitus — arvuliselt rikas, kuid väljapaistvaid isikuid vähe, tunnustusväärseid teosed samuti. Ja need väljapaistvamadki väga keskpäraste tõõdega. Kolmekümnekuuest isikust, kes esinevad näitusel, on alla kümne, kelle tõõde kaudu saad ka mingisuguse ilme nende autorist. Puudub värskus. Kuid kus see loomingus puudub, tuleb asemele harilikult virtuositeet. Aga ka sellest ei saaks siin kõnelda. Ei saa ka kergel käel lausuda, et suur jagu väljapandud teoseid kunsti alla ei kuuluks. Vormiliselt nõrku ja täiesti saamatuid teoseid on väike protsent. Kuid siin võib tutvuneda isesuguse rubriigi kunstiga, mis näiliselt on korralik, korrekt, ainerikas isegi, kuid oma formaadilt pisike, tehniliselt kuiv, sisult hall ja hingeta. See pole ilmne epigonism, jäljendus-test saaks aimavõrra või ehk enamgi kõnelda „Ühingu“ ja „Pallase“ kunsti-

näitustel — vaid siin valitseb vaikne hingitsemine. Ei shesti, ei teatraalsust, ei enese võimetest üle pakkumisi (ka seda on, kuid võrdlemisi vähe), vaid omaette paleti taga istumine! On hea, kui anderikkal kunstnikul kindel tehnika. Kuid on halb tihti kui nõrgaandelisel tehniline oskus on võrdlemisi tugev. Siis saabub looming, millel on kunsti kõik näilised tunnused ja omadused, kuid mis ei soojenda, mis on surnult sündinud. Sarnane produktisioon on mehaaniline, kuid selle eest viljakas. „Liidu“ kunstinäitus on kujukas sarnase erikaaluta loomingu näide. Seda kunsti näeme ka „Keskühingu“ näitusel, kus aga moodsam ja värskem maalimisviis varjuks on.

Kirjandusliku teose kätte võttes või ainult luuletuse läbi lugedes aimad kohe selle looja silmapilgu hingelist seisu: oli ta õnnetu, oli ta elurõõmus, oli ta pessimist, või kannat-

enamusega oli niisuguse koosoleku vastu.

On ju tõsi, et peame võimaldama kogu üliõpilaskonnale kaasa rääkimise ja kaasa töötamise üliõpilaskonda puutuvais asjus. And üliõpilaskonnale ainult võimalus valida Edustus ja muud mitte midagi, on vähe. Üliõpilaskonnal peab olema võimalus oma huviseid kaitsta ja ka koju saata Edustust enne tema volituste aja lõppu, kui viimane ei kaitse küllaldaselt hästi ja õieti üliõpilaskonna huvisid.

Teha seda aga üldkoosoleku kaudu paarisaja kaasvõitleja poolt tehtud otsusega — see on kahtlemata kõige õnnatum võimalus olevaist mooduseist. Organiseerimatu üliõpilane on see, kes kõige rohkem vajab võimalust kaasa rääkida üliõpilaskonna elu korraldamisel.

Organiseeritud üliõpilasil on oma alalised esindajad Edustuses. Ja kuigi esindajad ei ole seotud mandaadiga, on nad siiski vastutavad oma organisatsiooni ees. Organi-

seerimata üliõpilaste esindajate kohta seda täiel määral öelda ei saa. Kuid otsusvõimeline üldkoosolek on just see abinõu, milline on organiseerimata üliõpilasele kõige vähem kasutoov. Ja veel enam: ta võib neile kasu asemele koguni kahju tuua. Suurel üksikorganisatsioonil või tihedalt koondundud organisatsioonide koondisel on alati teatud tagatised oma seisukoha läbi viimiseks. Kui arvestame andmeid, et meil on üksikorganisatsioon, kus liikmeid üle 300 ja or-gide koondis, kus liikmeid üle 500, siis võime leppida otsusvõimulise üldkoosolekuga ainult siis, kui tema kvoorum oleks rohkem kui kaks korda suurem üksikute üliõpilaseorg-ide või koondiste liikmete arvust. See oleks umbes 1200 ehk $\frac{1}{3}-\frac{1}{4}$ kogu üliõpilaskonnast. Sellise arvu juures muutub koosolekul otsuste tegemine, kui mitte võimatuks, siis meie olude juures väga raskeks. Parima tahtmise juures ei jää muud võimalust, kui niisugust koosolekut eitada. Seda ei-

tab iga Edustuse liige ja iga üliõpilane, kes tõeliselt mõtleb kogu üliõpilaskonna huvides talitada.

Tahta sellise üldkoosoleku olemasolu — ei saa võrrelda muu kui üksiku organisatsiooni või organisatsioonide koondise püüdmisega, olla suurem kui ta on tõeliselt.

Kas talitas Edustuse enamus otsusvõimulise üldkoosoleku põhikirjast maha kustutamise ebademokraatiliselt? Vastus on siin alati eitav.

Kui tahetakse meie Edustust võrrelda riigi parlamendiga ja üliõpilaskonda riigi hääleõiguslike kodanikkudega ning seal juures tuuakse näide, kuidas Schveizi kantonides koosolek riigi asju otsustab, siis jääb ainus võimalus vastamiseks: niisugust näidet võib võrdluseks tuua ja sellega põhjendada meie üliõpilaskonna üldkoosoleku vajadust ainult see, kellel puudub ülevaade Schveizi kantonide elust, samuti ka meie Üliõpilaskonna Edustuse funktsioonidest.

tas ta. Ja miks ei võiks ära tunda maali kaudu samuti ta taga seisjat isikut? Sest ehtsas kunstis on loomingu ja isik üks ja sama. Realistliku kooli vooruseks on see, et see võltsimatult näitab elu; et ta mõjub isegi robüstina, toorena, põlates idealiseerimist. Kui „Liit“ võtnud on oma aluseks selle stiili, miks ei näita ta siis meile elu? Kuid siin leiad sama magusust, mis mõistetav teiste voolude juures nende käsitusviisi tõttu. Samuti idealiseerimine, kuid kauge mineviku maitses. Võetagu näiteks P. Sepp'a „Elu saatustlikkus“: puude all jõe ääres lüüriksel mineva aastasaja 90-date aastate ülikonnas neiu, eemal paistab lossitaolise maja viil, — aga see on ju koomiline pilt külalava draamast! Või Maksolly „Need, kes võitsid isamaa“ — maitselagedadamat maali on raske leida. Selles pole ei ajaloolist ei vormilist kriiteeriumi. Ei minimaalset tõenäolisust.

Üldine ilme — idealiseeritud akadeemiline realism, kuid sisemise jõuta ja ande laiumeta.

Tugevamad ja esiletõusvamad näitused: O. Eslon oma suurte kompositsioonidega, O. Jungberg paari õnnestunud portreega, A. Kalmus portrees, M. Maksolly portrees, B. Ottenberg suure produktiooni ja tehnilise oskusega, N. Root oma maalimisvärskusega, B. Smirnoff suure produktiooniga, P. Sepp, Vichelin ja siis arkidektid A. Vladovsky, A. Tauk ja V. Reinhardt. Nende kõrval tagasihoidlikumalt esinejate juures on üksikuid õnnestunud teoseid. Nii N. Bergholzi loomade maalimine, eriti nr. 15, „Palav väev“, kus varjus seisavad kaks looma. Nii koloriidilt kui vormilt täiesti korralik. A. Elleri „Enne lõppu“ — voolav ja huvitav statuett; samuti ta ilmekas „Naispea“. Teised Elleri skulptuurteosed, välja arvatud ehk nr. 20, oleksid välja

jääma pidanud. R. Sajori „Sirelid“, mis lopsakalt võetud ja „Vana sõdur“ joonistusena. A. Heffleri „Profiil“ kena joonistuse tõttu. Marie Ananitschi „Minu poeg“ tehnilise küpsuse tõttu. Hännilase „Pea“ — võrdlemisi tugev skulptuurteos. A. Roosilehe segane graafika. See oleks nimetusväärne, mis näitusel silma hakkas. Või siis veel K. Murakini „Õunad“, J. Uttari eau-for'iid, A. Kaloshnikova „Pr. Volkonsky portree“, E. Bernardi „Loksa dokk“, E. Kreischmanni „Soomes“ (etüüd), linna motiiv.

E. Eslon maalib suures formaadis laaliat, linn linna järele. Ta on värvivärske, kuid monotoonne ja pinna-pealne. Ta ei süvene ainesse. Ta linna vaatedki lõppeks sulavad samastesse siluettide ja joonte muljetesse. Ta enam väsitab, sest puudub selgus.

O. Jungberg on esitanud küpse teosena õp. A. Sommeri portree. Seda

Me tunneme Schweizi kantooneid, kus laiemas ulatuses on teostatud otsusevõimulised üldkoosolekud — riigi ellu puutuvate küsimuste otsustamisel. Seal on aga rahvaesindus teise järgu tähtsusega. Tähtsamaid küsimusi tema üldse ei otsusta, seda teeb üldkoosolek. Meil Edustusega on lugu koguni teistsugune. Edustus on, kui mitte vast kõige kõrgem, siis ometi kõrgem üliõpilaskonna organ. Kõik üliõpilaselu ja üliõpilaskonda puutuvad tähtsamad küsimused otsustab tema. Seda on ta praegu maksva põhiseaduse järele, ülikooli seaduse kui ka uue põhikirja järele. Iseasi on, kui siin tahtakse teha põhjalikud muudatused üldkoosoleku kujul. Niisugusel korral tuleks aga ümbertöötamisele kogu põhikirja kavand. Vastava ettepanekuga ei ole esinenud aga veel ükski Edustuse liige.

Kõrvale jättes igasugused väited ülaltähendatud koosoleku kasuks ja kahjuks (esimesed puuduvad) peatume mõne sõnaga selle juures — kuivõrt palju on üliõpilaskonnal

kui tervikul kui ka üksikul üliõpilaskonna liikmel praegu arutusel oleva ja esimesel lugemisel vastu võetud uue üliõpilaskonna põhikirja järele väljaspool Edustust võimalust kaasa rääkida kogu üliõpilaskonna huvides.

Põhikiri annab igale üliõpilaskonna liikmele õiguse esineda üliõpilaskonna organite ees ettepanekutega, seisukohtade avaldustega. Neid ettepanekuid on üliõpil. organid kohustatud kohe arutusele võtma.

See on küllaldane võimalus oma seisukohtadega esinemiseks igale kaasvõttele.

Kui vastav organ ei suuda teda rahuldada, siis jääb ettepanekuga esinejaile võimalus nõuda teatud küsimuse kohta referendumit üliõpilaskonnas. Olgu tähendatud, et sunduslik referendum, s. o. teatud arvu üliõpilaste nõudel korraldatav referendum, võeti meie põhikirja kavandi alles hiljutise (19. X. 27.) Edustuse koosoleku otsusega, kuna põhikirja valmistav komisjon teda eitas. Sundus-

likku referendumit pooldasid eranditult kõik need, kes eitasid otsustavat üldkoosolekut.

Referendumi korraldamisega on suuremad võimalused iga asja õiglaseks otsustamiseks, kuigi ka siin on teatud määral põhjendatud puudusi. Referendum teostatakse mitme päeva jooksul, kuna koosoleku otsus võib olla mõne minuti töö. Etteheide, et referendumile lähevad kaasvõttele vähema ettevalmistuse ja selgusega asja kohta kui üldkoosolekule, kuna viimane võimaldaks enne otsustamist asja igakülgset läbikaalumist, siis peab vastu väitena tähendama, et niisugune seisukoha ja asjaolude selgitamine on võimalik ka referendumit korral. Enne referendumit on võimalik korraldada üldine informatsioon-koosolek, kus võimalik igal oma iseisukoha avaldamine.

Selle informatsioon-koosoleku kokkukutsumist võivad nõuda Edustuses peale esindajate ka teatud arv üliõpilasi. Praeguses kavandis on see arv 100.

Eelolevast selgub: puudub iga-

võib õigusega pidada näituse paremate teoste hulka kuuluvaks. Tähelepanevormi selguse tõttu on veel pr. J. supelusülikonnas. Siis nimetame veel „mademoiselle Rococod“. Teised teosed ilmetud. A. Kalmus portreerib, kuid robüstilt. Ja mõjub selle tõttu puuskulptuurina. Kuid tal ei puudu loominguilik närvi. M. Maksolly'il tehnilisi võimeid on. Ta kindral Laidoneri portreest ei saa mõõduda peatumata. Kuid soov on väga ebamäärane. Hoopis õnnelikuma tooniga on Aino Tamme portree. On üksikasju, kas või viimasel portreel kingad, mis küpse virtuositeediga edasi antud. Kuid Maksolly maalimisviis ja maalid on nagu tellitud perekonna pildilehes avaldamiseks. B. Ottenberg maalib realistliku tehnika kindlusega merd ja vett — (ka muud) need on ta õnnestunud teosed. Ka „Vaade minu aknast“ jätab mulje. N. Noot on esitanud Narva vaateid.

„Narva-Jõesuus“, siluetne, kuid toonirikas. Ka vee maalimine on tal varjunditerikas, kuid kompositsioon õpilaslik. P. Sepp esineb siin nõrgemalt kui varemadel näitustel. Ta kolm portreed on väga keskpärased; „Elu saatustikkus“ ja „Udune hommik“ hõredad ja ilmetud. B. Smirnoff on arvuliselt rikkalikult esitatud: väikesed etüüdid — ja neist mõõduid, ilma et miski erilisel meelde jääks. A. Vichvelini esitus näitab kunstniku tagasikäiku. Kõpsemana tundub nature-morte; ka maalilised on „Pilved“, kuid all maa on liialt lage. „Kangelaste kalmud“ — ebaõnnestunud. Mida lausuda kaljudest nimetamatudes? — Et M. Kalmuse skulptuur on jäiesti nõrk, samuti H. Orgussaari oma, et E. Kana „Taara pidu“ haavab silma algelisemagi vormi puudumise tõttu; et A. Plath oma võimeid üle hindas; et S. Nedler jääb kuivaks; et A. Kaloschnikova „M. portree“ on kõige

nõrgem ja ilmetum portree näitusel jne. Ja et A. Vladovsky kõige enam välja pannud on arkidektuur-kavandeid ja Tauk jälle oma Akadeemia klassitöid ja et V. Reinhardi väljapanekuist ainult „Hauasamba kavand“ vaatamiseks huvi pakub.

Eesti Kujutavate Kunstnikkude Keskühingu VI järjek. kunstnäitus. (Harjumägi 11. sept.—11. okt.)

Nimekirjas 40 esinejat 196 tööga.

Esimene mulje — äärmine segadus. Ruumid kitsad, selle tõttu seinad tihedalt täis kaetud maalidega. Nende asetus ilma ühegi süsteemita. Ja selle tõttu on raskendatud kui mitte võimata üldülevaadet saada üksiku esineja kogu esitusest, sest ühe kunstniku teoseid võid leida laiali asetatuina igalt seinalt.

Kuiva, detailides tardunud käsitööd vähe, kuid kuiva, otsitud, stiilide maoneeris käsitööd ohtralt. Selle kunsti-

sugune ebademokraatlikkus üldkoosoleku mahahäaletajate pool. Veel rohkem: otsusvõimulise üld-

koosoleku mahakustutamiseiga Üliõpilaskonna põhikirjast on võetud võimalus ebademokraatlikkudeks

otsusteks neilt, kes seda vast soovivad.

Artur Mägi.

Akadeemiline naine ja kõlbline ilmavaade.

Kui poleks me üliõpilased, siis vaataksime aukartuses sellele nimele — akadeemiline naine —, sellele naisele, kes on meie kodumaa kaunim ehe, usk ja lootus ning rõõm, kellest usub me rahvas nii palju, kellest loodab ta palju ning kellest tahab ta rõõmu tunda. Ent oleme siiski tudengid ja lubame kahelda nii nende teaduse harrastuses kui tegeliku elu edasiviimise püüdes, samuti kui oleme pidanud pead vangutama meesüliõpilaskonna valdava enamuse huvide kvaliteedi juures. Ei taha siin vaielda tuntud alustel, et nende seas lõpetajaid vähem ja enneaegu lahkunuid rohkem kui teise soo juures. Vahest võiks vaid mainida niipalju, et õnneks on see nii. Kes tunneb ülesannete ülraskust, see loobub neist, saa-

mata kurnatud-vanaks ja nõrgaks elutoeks, ja säilitab n a i s e, minnes temale soodsamat teed. Ei ole ka seegi täiesti halvaks pandav, kui naine astub üliõpilaskonda, leidmiseks kohasemat abiellumisvõimalust, kui see on mõeldav väljaspool haritlas-seltskonda.

Ma ütleksin haritud seltskonda, kuid kahjuks pole see üldiselt õige: On teadust, on kombeid, aga puudub sageli hing, on vähe sisemist haridust, inimese tõelist väärtust. Aga naiselt, kuigi ta on meile samaväärne kaasvõitleja, kas ei ootaks meie temalt siiski midagi paremat ja just temalt esijoones?

Oleme sageli endi ajakirjas lugenud ja kirjutanud meie üliõpilaskonna kõlblisest tervene- misest üldiselt, tema liikmete

koondumisest ideelisile tööle ja nende rakendumisest parema ilmavaate teenistusse. On ka tugevat kriitikat leidnud eriti mees üliõpilaste traditsiooniliselt juurdunud pahed, kui arvestada mõõdunud kolmeaastalist teravat võitlust siinsetel veergudel meeskorporatsioonide kui peamiselt ideetumate organisatsioonide vastu, kus mainitud negatiivsed nähted on võtnud ülekaalu ja avaldunud teravamalt kui seal, kus peale individuaalse naudingukultuuri on tunnustatud kohustusi ja vastutustunnet oma rahva vastu. Et aga meie noore haritlaskonna tervendamisel eriti suured võimalused ja tänulikud ülesanded on akadeemilisel naisel, sellele pole kahjuks tähelepanu juhitud.

Akadeemiline naine — see on ju üliõpilaskonna kaunim osa nii

näituse üldilme on lopsakam — värske kema koloriidi tõttu — kui „Liidus“. Ja kahlemata „Ühingu“ kunstnäituse üleskaaluvamaks vooruseks viimasega võrreldes on siin esinejate maitsekam, moodsam ja ka uusi teid otsiv loomingu närv. Kuid tasakaalu jõudnud teoseid samuti vähe. Sest põhimõtteliselt on üks ja sama, kas dilenteerida vana, surnud kooli stiili pinnal või kõige moodsamate voolude stiili võtete ja iseäraldustega, ilma et suutnud oleks nii siin kui seal teosele anda kunstniku hinge ja elu. Mõlemad on ühtemoodi käsi- ja ajutööd. Palju etüüde. See maaliliik moodustab kaaluva osa meie tänapäeva kunstis. Kuid sarnasel impressionistlikul maalimisviisil on ka kõik impressionistliku kooli nõrkused. Silmale on omastatud siin liig suur tähtsus, sest kunstnik maalib väljavaateid, puid, maastikke — nii nagu ta käesoleval silmapilgul neid näeb. Ta ei seedi ümber sisemiselt nähtud muljeid. Vaid

mulje ongi see, mida ta lõuendil jäädvustab. Seega pole ta luuletaja. Sarnases maalil puuduvad sügavad tunded täiesti.

Kaaluvama esitusega näitusel: A. Jansen, suur pannoo ja maastikud; P. Purman, A. Kulkoff, A. Murakin, K. Veeber, L. Starkopf. Arvuliliselt on veel rikkalikult esitatud: E. Adamson, A. Kaigorodoff, A. Jegorov, A. Krims. Kuid nende esitus on väga juhusliku ilmega ja oleks olnud parem, kui tööde valik nende juures nõudlikum oleks olnud. A. Janseni tööde hulgast omab kaaluvama tähelepanu „Pannoo“. Juba nimetus iseloomustab selle ilmet — on maalitud seinapinna kattedeks. Suur lõuend. Kolm suurt figuuri jahil. Mets. Karu, koerad ja hirv. Ja need on siis Jansen paigutanud kompositsiooni. Kuid kompositsioonis annab valusalt tunda tahtlik, kombineeritud figuuride ja loomade asetus. On välja mindud pinna katmise seisukohalt — ja kombinat-

sioon tundub otsituna, väga primitiivina. Figuurid on stiliseeritud, kuid osalt. Karu tundub realistlikuna, figuuride näod aga on täiesti stiliseeritud. Peab tunnustama, olgugi et see Janseni teos kaaluvam näitusel, et omegi on sellel mitmeid sisemisi vastolusid. Tervikuna selle mulje ei ole värske. Värskemalt maalitud on ta teised tööd; sirelites lopsakas ja kena maastik, eriliste voorusteta portreed ja meeleolulised etüüdid. P. Peerman'ilt on maastikke, akvarelle ja joonistusi. Maastikud on jäänud hõredaks. Kunstniku pintslilööök on ilmekas ja iseloomustav, kui võtta hobust või maja, või siluetti, kuid pole ühiki kõnelevamat kompositsiooni.

A. Kulkoff — tugev joonistuses, kuid ta suured kompositsioonid kannatavad poseerimise all. Kujukas näide: Kristuse pilkamine. Kõikide kujude poosid on võetud, ja nii ime-likult nagu tahaks igäüks end näidata vaatajale ja veel ise vaatajat näha:

esteetiliselt ja dekoratiivselt (need värvid!) kui seltskondlikult küljelt. Kuid kas poleks tubli, kui meie naisüliõpilane kannaks ilumütsi asemel või seal kõrvalgi või ilma selleta mõnd ilusat ideed? Mis oleks veel loomulikum! Neid on ka ja innukaidki kandjaid, kuid harva. Veel vähem näeme kirjutusi neist ja nende ülesandeist, kui mitte arvestada teatud võitlust ja ühise rinde loomist, mis kajastub küll rohkem väljaspool üliõpilasajakirja. Sellegi võitluse väärtus oleneb vaid neist ideedest, mille nimel edasi püütakse.

On viimasel aastal ajakirjanduses ainult nurisetud, et naisüliõpilased ei abiellu ega ole küllalt produktiivsed järeltuleva soo suhtes. Kuigi see probleem võib olla väga oluline pärivuse ja arstiteaduse seisukohalt ja

kuigi neile süüdistustele pole vastu vaieldud, tahan need siin täiesti kõrvale jätta, arvates kõike normaalset arenevat, kui püsiks akad. naine kõlblise ilmavaate regioonis. . .

Ja kõneldes akadeemilise naise kõlblisest ilmavaatest, tuleb seda tahtmata teha võrreldes samasuguse mehe omaga. Muidu poleks ju, kellest erineks naine naisena. Samuti kerkib kohe üles käesolevale ajale vastavalt moodsa naisliikumise probleem. Et aga naise ilmavaate arengu ja naisemantsipatsiooni kandejõud peitub akadeemilistes naistes, siis kuulub sellegi vaatlus parimalt siia.

Siirdumata kaugemale konstateerime ainult, et meest üldjoontes on alati iseloomustanud suuremad kõrvalekaldumised eetilistest normidest. Mees on lubanud

enesele suuremaid vabadusi alkoholi, tubaka ja seksuaalse armastuse alal. Kõigest sellest hoolimata on ta naises, keda tema austab või kellega ta oma elu ühendab, otsinud kõlblist ideaali. Naine on ka üldiselt mehest ikka eetilisel kõrgemal seisnud, kuna temale on olnud võõrad ja „lubamatud“ joomine, suitsetamine ja seksuaalne vabadus. Olgu kuidas on nende nõuete tasakaaluga õigluse seisukohalt, (sest neis eluviises on peitunud suur sotsiaalne ülekohtus mehelt naisele), ent tõsiasi on, et naine on seega hoidnud ülal mitte ainult enese, vaid sellega ühes perekonna kõlbluse ning kodude puhtuse. Mees, praegusel korral akadeemiline mees, on elanud omas enamuses läbi oma korporatiivse põletamiselu ühes piiramatava vabadustega, ent viimaks

Seda näeme ka Pieta's. Püha Franziskus on juba maneerlik. Ta esitusest õnnestununa tundus Pr. K. portree ja Madonna joonistusena (mitte maalil). A. Murakin. Suured maastikud. Koloriit värske. Kuid mõjuvad dekoratiivselt. K. Veeber'ilt tugeva ja jõulise pintsliõmbe „Supplejad,“ L. Starkopf on esitanud akvarelle, portreid ja natüürmorte, tehniliselt küpsetena ja sel alal peab neid pidama näituse paremateks teadeteks. R. Espenbergi pea ja figuur stiililt aimavad järele Egiptuse skulptuuri. Neis kõneleb kunstniku tehniline oskus ja loov maitse. Kuid nende kõrval „Büst“ — vastik ja vormita. Skulptuuris esinevad veel K. Lind „Maskiga“ hallis marmoris — korralik üksik teos ja H. Halliste kolme tööga, mis modelleeritud.

E. Adamsoni esitus on suur, kuid vähekõnelev. Esineja kordab end. Sama maja sein esineb kolmes maalil. Lilled paljudes maalides ainult varieeruvad. Ta natüürmorte peaks pidama küpsemateks, sest maastikud ja kompositsioonid on läbi maneerlikud ja eestkäät otsimised. Mis tähendab too „Maya“? — oma peata kavalieri, koerhobuse, nutja naiste ja ka-

tuse koletisega? Imar fantaasia . . . A. Jegorov — kunstnik, keda seni vägise venelaseks teha tahtetakse. Isegi kevadises sihtkapitali ametlikus aruandes nimetati teda venelasena. Jegorov sel näitusel esitab end nõrgemana kui seda codata oleks võinud. Ta „Tuulikuga“ võib veel leppida, kuid „Metsjärv“ ja teised — on realistlikus stiilis halb käsitöö. A. Kaigorodoff, pinnapealne ja hõre. A. Krimms, huvitav kuid vähepakkuv. Mänglemist joonte ja plekkidega ja see on kõik. E. A. Blumenfeldi „Sadamas“ esimesel pilgul mõjub sugestiivselt. Sadama muljed on geomeetriselt kompositsiooni vormitud. On dekoratiivne, kuid maal kõneleb oma olemasolust. R. Nymän on välja pannud etüüde Tiroomist ja ühe portree. Etüüdid on mõndagi hästi kolooreeritud. Kuid kogu esitus näitab ennem kunstniku tagasi kui edasiminekut.

Kubistid E. Ole ja F. Johansen on teinud järsu hüppe välja oma senisest loomislaadist. Mõlemi esituses tundub aga eestkäät virtuositeeti. Ja vast edespidi jõuavad nad kõnelevamatele tulemustele:

K. Teder mõjub üleni õpilasli-

kult. Parem — natüürmori Kingo-Espenberg'i lapsed ja roosid laia pintsliõmbe all saanud muljelised pisitööd. V. Kangro-Pooli „Vana ja noor“ enne kõike on maitsetu. Joonistuses virtuooslik K. Haerschelmani „Phagavad-Gitas“ kui joonistuses. P. Liivak, kes kevadel oma graafikaga tähelepanu teenis, ei sisenda siin kuigisuguseid looteid. On ennem käsitööline, kel pole vormi, vaid joonistav teravsulg. E. Rosendorff on teinud sammu edasi. Ta maalilised portreed, võetud laikudes, teenivad tähelepanu, on küpsed. A. Tiivus'el on kompositsiooni tunnet. Kevadel esines ta õige sümpaatselt. Kuid käesoleval korral on ta üle võtnud, on jõudnud kahjuks papist ampelmanide ilma. Võiks ehk lausuda veel, et J. Valteri „Tulbid“ on värvikad tulbid, et N. Waldmani portree on võrdlemisi korralik, et Vollmüller esitab kubismi, sarnasena nagu seda meie vanemad kubistid mõne aasta eest tegid ja millest nad nüüd, tänatud, vabanenud ja et E. Mässö „Emajõe motiivis“ ära tunda võib Tartu Emajõe äärt.

J. Pert.

on ta otsinud ikka ausa naise, kellega on loodud vaikne perekonnaelu. Nii on olnud.

Elu on ajajooksul palju muutunud, ent nõuded mitte niivõrt. Enamus meestest ja eriti meesüliõpilasist on ikkagi lugu pidanud oma „eesõigustest“, seejuures aga naises austanud puhtust ja kõlblist eluviisi. Naine loomulikult ei või kannatada sarnast sotsiaalset õiglusetust. Naise liig suurest rippuvusest mehe tahtest ja majanduslikust ülevõimust on võrsunud naisemantsipatsioon, naise iseseisvumine nii juriidiliseks kui isikelu üksuseks. Naise astumisega ülikooli raske-
magi elukutse taotlemiseks on saanud see iseseisvumine ja samaõigusluse iseteadvus kindlama kuju.

Hoolimata selle liikumise elulisest otstarbest kannab ta siiski suuri puudusi. Suur osa naisõiguslastest on läinud välja seisukohalt, et ülekohtu kaotamiseks tuleb õigusliku (juriidilise) iseseisvumise kõrval nõuda ka meestele lubatud olnud „eesõigusi“ kõlbliste vabaduste alal. See tasandamine on muidugi väga kerge ja pealegi nauditav. Sellest siis ka nähe, et sageli „täisõiguslik“ akadeemiline naine istub restoraanis, maitseb viina ja suitsetab ning seab sisse oma koduse elu *à la Paris*. Ja see restoraanis või kohvikus istumine tõusvate suitsupilvede allikaina ei ole mitte mõni salajane edvisitus, vaid juba iseteadlik, korraliku treeningu abil kasvatatud julge poos, näitav, et sarnane teguviis võrsub heroiliselt vaimust ja täiuslikust hingeelust. Ning nende nooremad õed harjutavad kodus „videvikust varavalgeni“ end neis õpinguis, et võimalikult pea jõuda vanemate — positsioone võitnud kaasa-

võitlejate esirinnale. Seesuguse ülekohtu tasandamise läbi andatakse tunduvalt haritud naise autoriteeti, mis suurelt osalt ongi sündinud, kaotatakse korraliku haritud perekonna võimalus ja viiakse alla terve ühiskondliku elu tasapind, ning siis ei ole ka, kes seda tõstaks. Haritlaspõlvest kandub kõlbline lõtvus haigusena laiemaisse hulkadesse.

See on kahtlemata akadeemilise naisõigusluse puudus, selle valesuun, mille vastu peab võitlema. Õieti öelda, see võitlus teostub iseenesest, kuna isegi ebakõlbline mees, rääkimata veel neist, kes ise juba kõlblisi sihte taotlevad, ei pea lugu sellest naisest ega ei abiellu naisega, kes joo, suitsetab ja kelle eluviisid ei vasta perekonnaelueetikale. Aga ometi oleks viimaks rahulik abielu neilegi meeeldi vastuvõetav. Need naised siis jäävadki oma piiramata vabaduste teele, mis kunagi ülespoole ei vii.

Agas eriti nüüd, kus isegi meesüliõpilased jätavad maha alkoholi, tubaka ja taotlevad ausat eluviisi, on ak. naiste võitlus meeste pahede täisõigusliku omandamise eest kahtlemata eksitee, koguni hiljenenud eksitee ja peab vastavat hindamist leidma.

Kuigi tavaline mees pakub naisele veini ja paberossi, naeratab ta seejuures tagasihoidlikult ja kui ta on „hästi kasvatatud“, siis ainult tagaselja. Ei ole kellegi saladus, et mees on harjunud kohtlema paberossi naisel kui vastavat asitõendust tema kuuluvusest teatud kilda.

Olgu kuis on, kuid meie akadeemilisel naisel, kellelt on oodata ja loota nii palju, on modernse n. n. pärastsõjaaegse kõrtsikultuuri nautimine ja suitsetamine suurimaks häbiplekiks mitte

ainult akadeemilisele vaid ka igale eesti naisele, kelle kõrgeimaks vormiks ja esindajaks ta on.

Siin peitub ka ühtlasi hädaoht uutele naiskaasvõitlejatele, kes tulevad „provintsisist“ ja on vastvõttlikud kõigile modernsetele mõjudele, eriti kui need tulevad autoriteetseist allikaist ja „kõrgelt arenenud“ eeskujudelt.

Ning kuidas toimub siis see hindamine? Tavaliselt vaikselt, iseeneses ja omavahel. Sest kes tahab teha meelehärma daamidele! Kuid tagajärjed?! Umbrohi kasvab ja õitseb!

Ei ole vaja siin käsitleda neid mõjusid, milliseid avaldab haritud naise hea või halb eeskuju oma ümbrusele tema tulevases töös, sest siin on maksivad need samad asjaolud mis haritud mehegi juures. Seega kuuluvad need kõlblise ilmavaate üldisesse põhjendusse. Siin aga on selleest põhjust puudutada neid jooni, mis temal kui naisel on erilised.

Naise suurimaks ülesandeks kõigi teiste elukutsete kõrval jääb siiski ema elukutse. On ta aga iseseisvunud negatiivses suunas, siis tuleb tal loobuda sellest võimalusest. Näiteks isiklikus elus on endastmõistetav, et akadeemiline meeskodanik oma eluseltsiliseks valib ainult niisuguse naise, kes tunnustab vähemalt neidsamu kõlblisi norme mis mees, kui mitte rohkem.

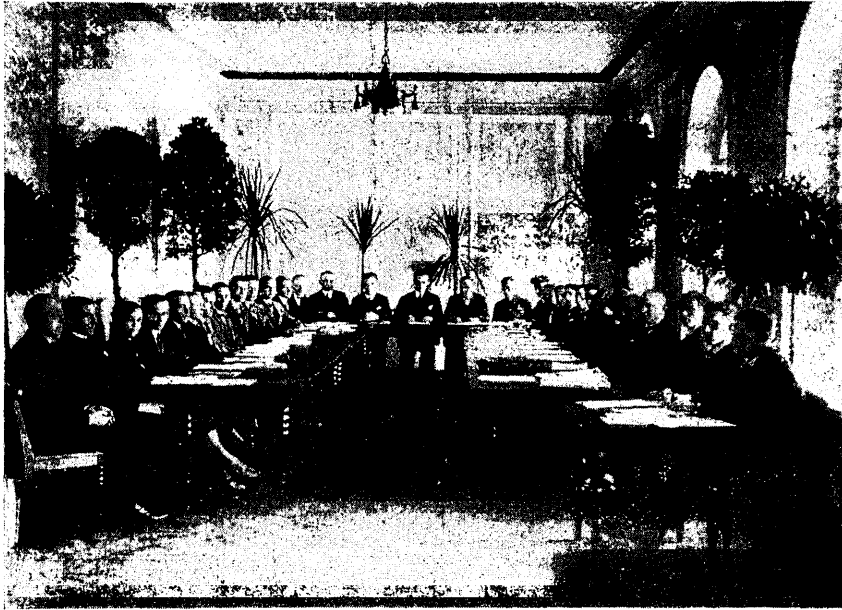
Palju enam uut võiks tuua akadeemilise naise mõjutus mehele. Siin just on naisliikumise suurimad ülesanded naiste õiguste kaitsmisel. Naisemantsipatsioon soodustab naisele suuremat ja peaaegjalikult tema iseloomule vastavat haridust ja võimaldab iseseisvat elukutset. Seega ei ole ta sunnitud oma elualalhoidmiseks ega peamise

eluülesande sooritamiseks abielluma esimese ettejuhtuva mehega. Temal on võimalus iseseisvalt elada, sellega ka abinõu oma mehele nõudeid üles seada. Akadeemiline naine ärgu mingi siis oma iseseisvuse abil alla piiramata vabaduste juurde, vaid jäägu oma endisele, naisele omasele kõlblisele kõrgusele ja

Siinkohal nimetan vaid niipalju, et kui sisemiselt haritud isiku asemel moodustatakse terved karsked perekonnad, mis vabad ühiskonda laastavaist narkootilisist aineist, siis on mõju täielik.

Mainitud valik teostub küll isenesest samuti kui eelmiselgi korral, kuigi vähemas ulatuses kui meeste poolt toimetatav

mehed isegi püüavad parema elu poole, lisage sinna oma jõud samas suunas ja edu on kahekordne. Või kui niigi osa teist sammub viimaks mainitud teed, siis leiate küll enam sõpru aatekaasvõitlejate seas võitluses ühiste ideaalide eest, kui eraldades üliõpilaste ühiskonda ebamääraselt naisteks ja meesteks,

Balti riikide üliõpilaskondade V konverents 1927. a. kevadel Tartus.

nõudku mehelt tõusmist temale — naisele väärilisele tasapinnale. Akadeemiline naine ärgu abielugu kunagi mehega, kelle eluviisid on läbi imbunud narkootilisist aineist ja muist suurist pahedest. Siin ongi naisemantsipatsiooni suur ja positiivne külg: teostada vabalt kaasa valikut, kes vastab enam-vähem tema mehe-ideaalile, kõlbliku mehe mitteleidmisel mitte abielluda. Seega soodustada ainult head kodude loomist meie rahva oleviku ja tuleviku kasuks. Haritud isiku ilmavaate tähtsust olen käsitelnud artiklis „Karskuse nõude kategoorilise ilme ja olemuse põhjendus“ (Noorusjõud IV).

naiste valik. Sellega ei langeks intelligenti ja sellega ühes ka ühiskondliku kõlblise elu tasapind tavalise meheni, vaid tõuseks õige naise kõlblise kõrguseni.

Valiku teostamise eeltingimuseks peab aga naine ise paremat vaadet kandma. Enne aga kui jäävad seljataha Akadeemia helled käed, enne kui kaob ühine nooruse elurõõm ning asutakse igapäevastele hallidele muredele, kus ka inimese suhtumised teistele muutuvad isiklikemaks, enne kõike seda õppigem tundma head ja tahtma paremat. Enne seda kujunevat isikuelu juba pidage ise paremat ja nõudke seda meestelt. Eriti nüüd, kus

kellel kummagil pole omaette ühist ideelist tagapõhja.

Akadeemilise mehe ja naise vastastikused mõjutused parema tuleviku huvides avalduvad küll kõige tundavamalt puhtisiklikus elus, kuid et terve intelligents koosneb üksikisikuist, siis ei olegi need vastastikused seisukohad ja nõuded sugugi väikese tähtsusega. Aga ka akadeemilises seltskonnas tahaks näha rohkem otsekohesust ja ka ak. naiste eneste poolt kindlat püüdu ja taht või vähemalt huvi parema ilmavaate kandmiseks, milleks nemad on enam kui kutsutud.

Elmar Eliasto.

Rahvusvahelise Üliõpilasliidu (CIE) kongress Roomas 24. augustist — 4. septembrini 1927. a.

Käesoleval aastal pidas rahvusvaheline üliõpilaspere oma järjekordse istungi kuumal lõunamaal, selge taeva ja särava päikese all. Arvan, et koha valiku üle keegi ei nurise. Juba Rooma linn üksi tõmbab. Juba väiksena, lapsepõlve eas oled kuulnud selle linna nime, sest sääl elasid need vägevad keisrid, kes Juudamaa üle valitsesid ja kelledest üks korralduse tegi, mis seotud Jeesuse sündimisega. Jõululugudega ühenduses räägiti temast.

Ja edaspidi koolis tuli nii palju tegema tegemist teha. Loomulik, et seda kohta küll igaüks oma silmaga näha tahab.

Ja kui olekski põhjust nurisemiseks mõne asja üle, siis ei taha seda teha, sest juba see teadmine, et oled Roomas käinud, sunnib nii mõndagi andeks andma.

Üks asi, mis hästi ei sobinud meie tervisele, oli kuumus. Kogu päev tuli higistada. Ja niisuguse kuumuse käes istuda ja tööd jälgida ei saanud muidu, kui pidi alati lehvitatjaga töötama, et mitte nõrkeda. Seda tegime muidugi meie, põhjamaalased, suuremal määral, sest lõunamaalased on sellega enam harjunud, kuigi kuumus ka neid sundis kuubi maha ajama.

Ja sääl tuli aru anda igal üliõpilaskonnal oma tööst; kuulda, mis mujal on tehtud; tutvuda ja mõistma õppida üks-teist, et läbi vña ideid, mis elule teise sihi ja mõtte annavad ja mis Rahvusvaheline Üliõpilasliit on üles seadnud.

Ülesseatud kõrgetele aadetele püüdis ka see kongress läheneda ja oma tööd sellele vastavalt korraldada.

Kongress avati 24. aug. kell 11 homm. Kapitooliumis. Lai trepp viib sinna. Trepi kõrval puuris elab emahunt, kes peab meele tuletama toda hunti, kes imetas kord Romulust ja Remust. Jällegi satud kaugele minevikku, kui vaatad sedagi looma. Ja vaatamata ei jäta teda keegi.

Kahel pool treppi seisavad poliitseinikud auvahtidena piduülikonnas. Itaalia austab üle ilma kokku tulnud üliõpilaste esitajaid. Ei puudu ka fascistiline miilits auvahtide hulgas.

Kapitooliumi sammub esimest korda ajaloo nii suur hulk eestlasi — arvult 62 inimest. Ametlikkudeks esitajateks olid: delegatsioonijuht J. Muru (korp. Fr. Estica), H. Kukke (EÜS) ja vil. E. Ein Roomast, Teised olid ekskursandid.

Huvitav on esimene kohtamine Kapitooliumi saalis. Vanemad tegelased tervitavad üks-teist ja tuletavad meele, mitmel kongressil nad koos töötanud. Uued saadikud teevad tutvust ja kutsuvad järele, kellega missuguses keeles mõtteid saab vahetada. Nii kuni avamiseni.

Ja avamine on erinev meie omast. Juba omamoodi tervitus ja sellele järgnev valmustus on midagi, millega harjuda ei saa. Kõik sünnib püsimatuse ja hooga, kuna meil pühalik-tõsiselt niisuguseid asju aetakse. Avamisel viibisid haridusminister Fedele, fascistlise era-

konna sekretär Turati, kindral Nobile j. t. Haridusminister avas konverentsi.

Avamiskoosolekul ja selle lõppedes olid päevapiltinikud hoolega ametis. Loomulik, et igaüks tahab ennast näha pildistatuna ajaloolise Kapitooliumi saalis või trepil ja seda soovi kasutavad päevapiltinikud, kes on harjunud välismaalasi pildistama oma tasku huvides.

Pidulik avamine oli läbi ja nüüd algasid töökoosolekud. Neid peeti Palazzo delle Esposizioni ruumes Via Nazionale'l.

Nii nagu see seni ikka on olnud, tehti ka seekord suurem osa tööst komisjonides, kuna täiskogu istungite üldise iseloomuga asjad arutusele tulid. Nii võeti sellel kongressil täiskogu istungil 26. VIII, Ameerika ühisriikide üliõpilaskond CIE liikmeks vastu. Sellega suurenes CIE liigete arv õige tuntavalt. Tervelt 410.000 üliõpilast, kes moodustavad Ameerika Ühisriikide üliõpilaskonna, astusid rahvusvahelise üliõpilaspere liikmeks. Huvitav on ära tähendada sinkohal hääle vahekorda, mis on Eesti ja Ühisriikide üliõpilaskondadel. Hääle arv arvatakse välja rahva ja üliõpilaste arvu vahekorra järele ja selgus, et Eestil on 3 häält ja Ameerika Ühisriikide üliõpilaskonnal 4 häält CIE-s.

1. sept. täiskogu istangul võeti CIE liigeteks Kanaada ja Urugual üliõpilaskonnad. Esimesel ei olnud sisseastumiseks mingisuguseid takistusi, kuna viimane oma põhikirjas väikesi parandusi pidi tegema.

Skulptor Voldemar Melnik 40-ne aastane.

Mai kuu keskpäigus sai meie skulptor Voldemar Melnik 40-ne aastaseks. Teadagi nõuab enesedistsipliini ja vastupidavust meie oludes jõuda kunstiga tegutsedes neisse aastaisse. Veel keerulisem ja ehk raskemgi oli see varem, kus algelisemgi kunstiharidus saadi ainult võõrsilt.

Meie kunstikultuur pole kuigi vana. Meie skulptuur selles on võrdlemisi veelgi väheulatuslikum — siin on esinenud seni ainult üksikud kindlakujunenud isikud. Ja Voldemar Melnik on selle ala nooremaist esitajaist.

Oma neljakümneaastasel sünnipäeval võib tagasi vaadata skulp-

tor ühtlasi oma kümneaastalisele loomingle. Sest alles kümne aasta eest valmisid Melniku esimesed teosed Peterburi Kunstiakadeemias.

*

Voldemar Jüri p. Melnik on sündinud 1887. a. 29. aprillil vana kalendri järele Rakvere maakonnas, Püssi vallas, Purtse külas, kus isa oli kooliõpetajaks. Alghariduse sai siinsamas oma vanema venna juhatusel, kes isa asemel juba õpetajaks oli. Selle järele õpib Narva Linnakoolis. Tolleaegne Linnakooli inspektor, kes joonistust õpetas, on mitutki meie kunstnikku ergutanud siin kunstialale: Vabbe't, Leiburg'i, — ja ka Melnikul tekkis siin kindel tahe, valida omale kunstnikukitse. Lõpetades Linnakooli 1904. a. on sunnitud ta aga asuma kooliõpetaja venna asemele, kes surnud oli.

Alles 1908. aastal astub ta Peterburi Stieglitzi kunstikooli. Siin valitses õpetamise vana meetod, ühtlasi oli see ju kui kunstikäsitöö kool, mis asjaolude tõttu ei suutnud pakkuda see meie noorele kunstipilasele kuigi täielikku rahuldust. Kuid ta jäi siia õppima, olles üks paremaid õpilastest, sest kogu õppeaeg siin oli Melnik kooli stipendiaat. 1914. a. lõpetab ta Stieglitzi kunstikooli ja sama aasta sügisel astub Melnik Peterburi Kunstiakadeemiasse, kuhu sissepääs õige raskendatud oli. Mõnikümme sisse astuda soovijat kukutati eksamil läbi.

Siin avaneb nüüd võimalus harastada ja arendada oma ande neid külgi, mis tal tugevamad olid ja millele ta otsekohe anduda soovis. Õpib professor Salemani juures. Edu on üldiselt nähtav. Sest poolteise aastaga

Komisjone töötas 5 — nimetuste järele küll 6, kuid 2. ja 4. kom. olid liidetud ja sellega töö tegelikult jaotatud 5 komisjoni vahel. Eesti esitajaist võttis osa 1. komisjoni tööst H. Kukke ja J. Muru, 3-st J. Muru ja 6-st E. Ein.

Vajalik ja tähtis oleks olnud ka 5. kom. tööst osavõtmine, kuid vil. Ein, kes pidi tolles kom. töötama, ei olnud meie üliõpilaskonna tegevusega küllalt tuttav ja loobus tolle kom. tööst, jäädes 6., s. o. spordi komisjoni, et abiks olla meie sportlastele võistlustel.

1. komisjon tegi tegemist organisatsiooni küsimustega. Selles komisjonis istuti kõige suurema püsivusega. Kõneall olid küsimused, mis mõnele üliõpilaskonnale väga tähtsad. Õieti oli üks küsimus, mille ümber selle komisjoni töö keerles — Saksa üliõpilaskonnaga vahekorra loomine.

Täidesaatev komitee (comité executif) esitas omalt poolt kava, mis oli välja töötatud ühes Saksa üliõpilaskonna esitajatega, mille alusel CIE ja Saksa üliõpilaskond võiks koos töötada nii kaua kui Saksa üliõpilaskond CIE liikmeks astub. See kava oli üliõpilaskondadel teada ja selle vastu võtmine ei sünnitanud raskusi. Kuid sellele järgnes teine kava, mis oli pikkadele vaielustele aluseks.

Nimelt oli täidesaatev komitee tahtnud omal koosolekul Ungaris leida teid, kuidas Saksa üliõpilaskonda CIE liikmeks vastu võtta.

Praeguste CIE ja Saksa üliõpilaskonna põhikirjade juures on võimata võtta Saksa üliõpilaskonda CIE liikmeks, sest kumbki töötab eri alusel. Rahvusvahelisse Üliõpilasliitu kuuluvad üliõpilaskonnad on ennast korraldanud riiklisel alusel, s. o. nad esitavad kõiki

üliõpilasi terves riigis. Saksa üliõpilaskond on aga rahvuslikule alusale rajatud. Ta tahab olla ka Austria, Tšehhoslovakkia, Danzingi jne. saksa üliõpilaste esitaja. Nii käivad põhikirjad üksteisele risti vastu. Saksa üliõpilaskonna esitajad ütlesid otsekohe avalikult, et nemad oma põhikirja ei muuda, sest nende organisatsioon on vanem kui CIE. Nii oli selge, et vaielused selle küsimuse juures on asjatud, kuid siiski istuti ja räägiti mitmel koosolekul kaua sellest. Täidesaatev komitee oli selle vahekorra lahendamiseks annud kahe mehe kätte, need olid M. Bagnall (ingl.) ja Dr. Kopecky (tšehh), kes ka aruande ja kavaga esinesid. Nad esitasid arvamise, et võtta vastu Saksa üliõpilaskond CIE liikmeks, ilma et kumbki pool põhikirja muudaks. Et see aga põhikirja vastane, siis jäi vastu võtmata.

Järgmisena kerkis päevakorrale CIE põhikirja muutmise küsimus. Esitati soov, et CIE olgu üliõpilasorganisatsioonide koondis. See oli veel vähem vastuvõetav ja päale pagulaste ei tunnud teised sellest suurt rõõmu. Nii jäi ka see lahtiseks. Nõnda kulus esimese komisjoni kogu töö vahekorra loomise ümber Saksa üliõpilaskonnaga.

2. komisjonis oli kõne all üliõpilaskondade poolt väljaantud raamatute ja brošüüride vahetamine alandatud hinnaga raamatute muretsemise, kinoasjanduse edendamine ja sellesisulised küsimused. Päale nende teeb see komisjon tegemist diplomide ja teadusliste astete ühtlustamise ja vastastikuse tunnustamise küsimustega. Sellel alal on nii mõndagi tehtud, kuid palju on veel teha, sest selle komisjoni töö tagajärjed võivad aastaid kestnud töö järele nähtavale tulla.

Tähtsam komisjon, mille tööd kõige enam näha, on 3., õppereiside ja üliõpilasvahetuse teostamise komisjon. Ei saa rõhutamata jätta usinust ja hoolt, millega selles komisjonis töötati. Ingliseid on sääl peremehed ja komisjon asub Londonis. Kõige paremini oli see komisjon end kongressile ette valmistanud. Täpne päevakord iga vähema alapunkti äratähendamisega oli kokku seatud ja selle järele ka käidi. Kui üliõpilaskondade aruanded olid kuulatud, siis jaotati edaspidine tööala komisjonide vahel, millised komisjonile sellest aru andsid ja kus siis resolutsioonid vastu võeti. Tähtsamad küsimused olid:

1. Rahvusvaheline Üliõpilaskaart. See kaart on juba olemas ja ta peab andma kandjale üliõpilastele, kes välismaile viibivad, kõiki neid soodustusi, mis oma maa üliõpilased saavad. Nii näiteks oleks Rahvusvahelise Üliõpilaskaardi omanikul õigus kasutada üliõpilaste söögisaale, odavahinnalisi kortereid, mis teistes välismaades, üliõpilasmajades saadaval; saada hinna alandusega pileteid teatrisse jne. Päale selle peaks ta veel maksev olema välispassin. Neid soodustusi peaks see kaart andma ja mõnes riigis ongi see läbi viidud. Roomas lubasid nii mitme riigi üliõpilaskondade esitajad neid soodustusi muretseda omal riigis, kui ka neile vastavad soodustused antakse mujal. Välispassin on Rahvusvaheline Üliõpilaskaart maksev Prantsusmaa ja Belgia vahel. Igatahes peavad üliõpilaskonnad selles sihis töötama, et kaart annaks kõik kavatsetavad õigused.

2. Viisad. Väga mitmed riigid on loobunud viisade nõudmisest üliõpilastelt. Paljud aga annavad tasuta viisume. Komisjon peab üliõpilaskonda-

lõpetab ta üldklassid, mille jaoks harilikult kulub kolm aastat. Üldklassides — skulptuuris ja joonistuses — on ta hinnatud esimeses kategoorias lõpetajana.

Üldklassi järele õpib ta prof. Beklemischevi ateljees kaks ja pool aastat lõpetades selle 1918. a.

Seega oli läbi õpitud Akadeemia nelja aastaga. Vaja oleks olnud minna veel võistluseksamitele, mille järele välja anti kunstniku diplom. See eksam kestis aasta. Kuid samal aastal, enamlased võimule pääsenud, võtsid üle ka Akadeemia. Polnud enam mõtet siia edasi õppima jääda, vähemalt siis. Ja Melnik asub elama 1918. a. sügisel Tartu joonistuse õpetajana.

1920. a. alates on ta õpetaja kunstikool „Pallas“ skulptuuri alal.

Eelesitatus on mõne reaga ära toodud V. Melniku kunstnikuks saamise käik. Kunstilooming aga algab siit peale. Ja käesoleva 40-ne aasta sünnipäeva puhul võib pühitseda ta ka oma kümneaastalist loomingut. Melniku esimene esinemine avalikult oli Peterburis 1918. a. Siin olid välja pandud järgmised tööd: naise portree (1917), preili N. portree (1917), vägivald, kompositsioon (1918) ja kirk, kompositsioon (1918).

Saanud akadeemilise hariduse, jääb ka Melniku varasemasse loomingusse seal omandatud ainekäsitlus, mida iseloomustavalt nimetada võiksime akadeemiliseks naturalismiks. Raske on ühe kunstniku loomingu käigus eraldada järske erivoolude või stiilimuutuse ja ainevaliku suuna ajajärke. Siirdumine tea-

tavalt vormi-aine käsitlusele teisele sünnib ju alati vähehaaval, vaevalt märgatavalt. Ainult kaugelt ja suurjoontes vaadates nähtavad muutunud tõsiasiad.

Pääsedes akadeemilisest õhkkonnast alistus Melnik mõjudele. Nimelt andis tooni sel ajal, sõja järelaastail, kujutatavas kunstis Saksamaa (kuid ka kirjanduses ja lavakunstis meile), kus valitses või alles hiljuti valitsema tõusnud oli ekspressionism. Ja otsiv, edasipüüdev kunstilooming allus selle mõjutusele. Seda enam võib kõnelda ekspressionistlikust akadeemilise naturalismi ajajärgust V. Melniku kunstiloomingus; käis ju kunstnik just neil aastail end täiendamas Saksamaal.

Akadeemilise naturalismi lõpu võiksime tähistada umbes 1921. aastaga, olgugi, nagu tä-

dele südame peale töötada selleks, et viisasad ei nõutaks ja kui neid nõutakse, siis neid tasuta antaks. Muidugi oleks siin Rahvusvaheline Üliõpilaskaart üliõpilase tõendavaks dokumendiks.

3. Üliõpilasreiside käsiraamat. Komisjon on välja annud üksikutelt üliõpilaskondadelt saadud materjalide põhjal reise käsiraamatu, mis võrdlemisi hästi on õnnestunud. Sääli on tarvilikud andmed sees, kus võib odavahinnalist korterit saada (kas üliõpilasmajas või mujal), kus eineda jne.

4. Komisjon on rea ekskursioone korraldanud Euroopa üliõpilastele Euroopas ja ka mujale nagu Ameerika Ühisriikidesse, Lõuna-Aafrikasse jne. Palju vaeva on näinud komisjon ka Ameerika üliõpilaste vastuvõtu korraldusega. Tulid kavada kokku seada ja selleks andmeid üliõpilaskondadelt otsida. Ekskursioonide korraldamise kõrval on komisjon hoolitsenud selle eest, et üliõpilased ka mõned nädalad võiksid koos mööda saata ja on selleks laagreid korraldanud Genfis ja Pariisis. Viimase tegelikuks korraldajaks oli Prantsuse üliõpilaskond.

5. komisjon töötab küsimuste kallal, mis üliõpilaskondadele mõndagi kasu võiks tuua, kui nende kallale tõsiselt asutakse. Nimelt teeb see komisjon tegemist üliõpilaste omaabi küsimusega. Kuidas parandada üliõpilaste majanduslikku ja kehalist seisukorda? On ju üliõpilasele tähtis korteri ja toidu küsimus, abi saamine halguse puhul jne. Nendest küsimustest on see komisjon huvitatud! Meil on sel alal vähe ära tehtud, kuna välismaal sellele suurt

rõhku on pandud. Nägusad üliõpilasmajad, kus saajand üliõpilased korteri saavad, on üles ehitatud. Suurtes söögisaalides jagatakse odavaid lõunasööke välja. Neid soodustusi on üliõpilased ise enestele soetanud.

Sellel kongressil oli tähtsamaks kõneaineks rahvusvahelise sanatooriumi asutamise küsimus Šveitsis. Küsitav on, kas meie saame seda mõtet toetada, kuigi ta on väga ilus ja kiireks tunnistatud. Sääli tuleks igal üliõpilaskonnal teatud arv voodeid sisse seada oma liigete jaoks. Meil läheks see väga kalliks ja ka isikute põetamine Šveitsis oleks kulukas, kuna meil nende summade eest kodumaal saaksime suuremale arvule üliõpilastele abi anda.

6. komisjon — spordi komisjon — oli töötamisel kõige tagasihoidlikum. Ei või küll kindlasti ütelda, mitu istungit ta pidas, aga tõenäoline, et koosolekute maksimaalne arv on üks.

Tõsisit ja asjalikku tööd vaheldasid väljasõidud Ostiasse ja Tivolisse; banketid fascistilise erakonna sekretäri Turati ja Haridusministri poolt; kohvi Rooma linnapäält jne.

Kogu sellel ajal oli võimalus tutvuneda teiste maade üliõpilastega, tundma õppida nende iseloomu ja ühes sellega hindama õppida meie üliõpilases peituvaid väärtusi.

Tähtsamaks sündmuseks kongressi kestel oli eelviimane täiskogu istung, mille pädevakorras olid valimised. Palju oli enne räägitud ja pinda sondeeritud. Kõik tahtsid saada mõnele kohale. Suurt huvi tundsid siis üksikud üliõpilaskonnad väikeriikide esitajate

vastu, sest valimistel on kõik riigid üheõiguslised — igal üks hääli. Siis võeti kõneosavus kokku ja katsuti selgeks teha, kui suured sõbrad meie oleme ja ilma üksteiseta ei saa meie üldse elada. Sooviti õnne, et Eesti on spordivõistlustel oda heites esimesele kohale tulnud jne. Niisuguse ettevalmistuse järele asuti valimistele.

Tuli valida CIE president.

Seati üles 2 kandidaati — itaallane Roberto Maltini ja inglane M. Bagnall. Hääled langesid pooleks (11:11). Sama tagajärg oli ka teistkordsel hääletusel. Siis otsustas täidesaatev komitee, et hääle pooleksminemise puhul saab presidentiks itaallane ja esimeseks vicepresidentiks inglane. Ja nii see ka läks. Hääled läksid pooleks ja Täidesaatev Komitee esitas oma otsuse. Kongress võttis ettepaneku vastu ja sellega oli valitud presidentiks 1927./28. a. Roberto Maltini.

I vicepresidentiks — M. Bagnall, 1928./29. a. presidentiks M. Bagnall ja I vicepresidentiks R. Maltini.

Teistele vabadele kohtadele valiti: vicepresidentideks: H. Bosshardt (Helveetsia), Rosier (Prantsusmaa), sekretäriks J. Pozaryski, laeuriks D. Marquard. Nii valiti praesidium juba kahe aasta päälle, et pahandustest hoiduda.

Üldiselt peab tähendama, et seni on tööd tehtud edukalt ja neis küsimustes, mis kergemini läbi viidavad, on tegelikke järeldusi näha. Teised küsimused, mis kaugemale ulatavad, nõuavad veel palju eeltööd ja selgitust, enne kui nende vajadustest igal pool aru saadakse.

J. Muru.

hendatud, et kindlat piiritlusaastat raske on püstitada.

Kuid ekspressionistlik ajajärk V. Melniku loomingus on õige väike. On ainult mõned üksikud teosed, kus leiame selle vormi või stiili käsitluse.

Seda enam, et Melnik väga palju ja peamiselt on portreeterinud oma esimeses loomingus pooles. Portree käsitlus aga juba omandatud akadeemilise vormi-kindluse tõttu ei lubanud stiili otsivaid kõrvalekaldumisi. Kuid aine käsitluse muutus on märgatav siingi.

Ekspressionistlikud motiivid kaovad varsti. Pääseb valitsema vormikindlam klassitsistliku tendentsiga looming, pääseb valitsema Melniku kunst nagu ta on, mille jaoks meelevaldne leida kindlalt või kindlaks kujunenud stiilirubriiki. Ses esineb barokseid, vormilt voolavaid tooteid: Põltsamaa langenud sõdurite mälestussamba jõulise muskulatuuri

ja stiliseeritud peaga figuur (1924), otse eeskujulikult barokne Vaivara langenud sõdurite mälestussamba kompositsioon (1924), või siis klassilis-barokselt dr. Hermann (1922) ja hr. Liilaku (1924) hauasambad.

Agasam ajal võiksime tähistada teiste teoste juures klassitsismi poole kalduvat tendentsi: luuletaja Kuhlbari portree (1924), helilooja Tobiase portree (1926), prof. Rauberi bareljeef (1927).

Või siis realistlikult läbi viidud dr. Laipmanni büst (1922), Miina Hermann portree (1923). Või siis moodsas, lopsakas, vormi tundvas ja vormis hoidvas ainekäsitluses, kuid samal ajal ometi mitte realistlikus stiilis skulptori viimastest suurematest teostest „Naine“, kompositsioon, palisander (1926). Või siis kubistlikus-konstruktivistlikus vormi käitluses Tartu langenud sõdurite mälestussamba kavand (1926).

Nii näeme siis, kuivõrra paljud

kunstistiilide tendentse (kui ehk sellega liialt palju öeldud ei ole), või aimeid, või suunitlusi tähistada võiksime V. Melniku loomingus. Ta looming on mitmekesine nagu looja looming olema peabki. Skulptor ei otsi hinge dispositsioone või selle seisukordi. Teda näib huvitavat vormiline harmoonia ilu otsiva tendentsiga. Vast ainult langenud sõdurite mälestussammaste kompositsioonides ja figuurides on skulptor tabada tahtnud hingelisi lainetusi, siin avada vaatatajais fantaasia perspektiive ja äratada tundeelu paise.

Siin tarvitab V. Melnik paatost: avaldab väljakutset (Rõuge mälestussam., 1920), kurbust ja leina (Lüganuse ms., 1920), mälestavat tõsidust (Põltsamaa ms), valmisolekut (Kursi ms., 1926) ja heroilist uinakut (Vaivara ms., 1924). Aga seegi on saavutatud vormiliselt küljelt: poosi, shesti või kompositsiooni kaudu.

Tartu Üliõpilaskonna Haigekassa.

Kui ma Üliõpilaslehes nr. 6, 7. V 27. lühidas kokkuvõttes üliõpilaskonna haigekassa tarvidusest ja põhikorraldusest üldjoontes kirjutasin ning soovivi avaldasin, et kavatsusest kiiremalte tegelikule tööle asutaks, siis tahan ma siinkohal laiemaide üliõpilasingkondi kassa asutamise eeltöödega tutvustada.

Möödunud semestril pöörati välistama üliõpilaskondade keskkorralduste poole järelpärimisega, kas on vastaval üliõpilaskonnal haigekassa olemas ja missuguste aluste le on kassa tegevus rajatud. Suve jooksul jõudsid pärale Berni, Zürichi ja Baseli üliõpilaskondade haigekassade põhikirjad. Taanist vastati, et neil erilist üliõpilaskonna haigekassat ei ole ja üliõpilased teiste kassade alla kuuluvad. Vastused jäid mitmelt poolt tulemata, missuguste takistuste tõttu, on raske ütelda.

Sai pööratud juhataste ja eeskujude saamiseks veel Tartu üldhaigekassa poole, kelle poolt lahkelt vastu tuldi ja tarvisminevad materjalid kasutada anti.

Et alatud haigekassa asutamise

töö kiiremalte edeneks, pöörati haigekassa komisjoni ettepanekul üliõpilaskonna juhataste poolt Ülikooli Valitsuse poole palvega kassa asutamist oma lahke kaasabiga toetada. Tagajäreks oli segakomisjoni loomine, kus ülikooli poolt ühelt ja üliõpilaskonna poolt teiselt poolt kummagist kolm esitajat on. Komisjoni isiklik koosseis kujunes järgmiselt: hrad prorektor I. Köpp, dots. Kupffer ja Dr. I. Uudelt ülikooli poolt, prof. A. Lüüs Akadeemilise Arstiteaduse Seltsi ja ksv. Jauker, Unt ja nende ridade kirjutaja Üliõpilaskonna Edustuse poolt. Läänud nädalal pidas komisjon oma esimese istangu ära. Jõuti ühisele otsusele, et haigekassa tarvilik on. Et mitte aega kaotada, esitati üliõpilaskonna esitajate poolt samal koosolekul asutatava haigekassa põhikirja projekt ja umbkaudsed kalkulatsioonid väljaminekute üle. Leiti, et põhikirja projekt peale mõningate redaktsiooniliste paranduste üldiselt vastuvõetav on. Lõpulik vastuvõtmine komisjoni poolt jäeti järgmiseks koosolekuks.

Püüan siinkohal, niipalju kui ruum

lubab, põhikirjast üldist ülevaadet pakuda.

Tartu Üliõpilaskonna Haigekassa ülesandeks on toetada rahaliselt oma liikmeid haiguste ja õnnetuse juhtumiste ning surma kordadel.

Kassa liikmeteks on soo ja vanaduse peale vaatamata kõik Tartu Ülikoolis õppivad immatrikuleeritud üliõpilased. Kassa liikmeks olemine algab immatrikuleerimise päevast ja lõpeb eksmatrikuleerimise päevast alates.

Kassa annab oma liikmeile rahalist toetust: a) haiguse ja vigastuse korral tekkinud töövõimetuse puhul; b) sünnitamise korral — sünnitajaile kassa naisliikmeile ja c) surma korral — matmikskulude katmiseks.

Rahalise toetuse suurus kui ka arstiabi andmise lähem korraldus määratakse kindlaks erimäärustes.

Haigekassa annab Üliõpilaskonna Edustuse poolt vastu võetud ja Ülikooli Valitsuse poolt kinnitatud korra järele üldistel alustel liikmeile arstiabi: a) äkilise haiguse ja õnnetuse korral, b) ambulatoorset abi, c) arstiabi haigete tema juures kodus, d) ülikooli

*

V. Melnik on esinenud meie kunstinaütustel eeskätt portreedebüstide ja bareljeefidega. Kompositsioone on olnud võrdeliselt vähe, kuid ka nende hulgas on olnud kaaluvaid teosed, olgu siin veel kord nimetatud „Naine“, komp. palisander 1926. Kompositsioone on tootnud ta aga langenud sõdurite mälestussammastes. Neid on püstitanud ta: Tudolinna (1922), Lüganas (1923), Vaivaras (1924), Haapsalus (1924), Põltsamaal (1924), Aksis (1925), Rõuges (1926), Kursis (1926). Väga suur mälestussammaste hulk. Siia lisaks veel erasikute hauasambad, vist arvult kuus.

V. Melnik pole sügav oma kunstis, kuid ta on selge, kõigile mõistetav. Vast osalt ka sellepärast on V. Melniku mälestussambad rahva arusaamisele hästi lähedased. Ja Melnik on võitnud omale hulkade ees austuse.

Ta on tabada suutnud rahva maitset, kes oma langenud sõdurite mälestussammaste hulga poolest asub teisel kohal meie skulptorite seas.

Üldse on V. Melnik 10:ne aastalise loomingu kestes tootnud umbes viiskümmend teost, milline arv iseenesest pole sugugi väike arvestades materjaliga (skulptuur).

Meie teame kõnelda paljude maade kunstidest ja kunstnikkudest. Oma maa kunstist aga õige vähe, oma kunstnikkudest peaaegu ei midagi. See teadmatus on seda halvem, et teiste rahvaste kõrval sugereerib see meie miski vähemväärtuslikkuse tunde. Kuid seda tunda ei tarvitseks. Meie tänapäeva kunst on laialdasem ja sügavam kui meie seda üldiselt arvata teame, sest ta on meile võõram kui võõraste rahvaste suud. Veel pole meil ühtki kunstiajalugu, ei kokkuvõtlikumatki.

J. Pert

Oskar Luts: Ants Lintner.

Jutustus.

„Noor-Eesti“ kirjastus, 1926.

On kirjanikke, kes haaravad lugijaskonna oma stiili, esteetisemise ja erilise tuseda, kompaktsed kompositsiooni järjekindluse ning psükoloogilise tihedusega. Neid loeb teatav lugijaskond, kellel oma nõuded kirjandustoote vastu. See lugijaskond ei omista erilist tähelepanu sündmuskäigule, tema ei otsi teosest sündmuskäikude põnevust, selle vaheldumist jne. Vastand selle lugijaskonna lemmik-kirjanikkudele on see osa kirjanikke, kes oma teosed impressionistliku väledusega ilma suurema viimistlemiseta sõnastab ja kes teose stiilist, vormist üldse kõrvalepuiklevalt ruttu üle astub ja oma teose raskuspunkti sisus, sündmuskäigus ja ainesenes näeb.

Viimasesse kategooriasse kuulub ka Oskar Luts, kes hiljuti üle oma neljakümnenda aastaläve astus ja kes on meie populaarsemaid, loetavamaid täna-

kliinikutes (voodis) arstimist ülevalpidamisega ja e) sünnitusabi.

Haigekassa varandus koosneb: kassa liikmete maksudest ja ülikooli erisummade eelarves kuni teatud % õppemaksude sissetulekust, varanduse sissetulekust, toetussummadest j. n. e.

Liikmemaksu suurus määratakse kindlaks iga aasta Üliõpilaskonna Edustuse otsusel. Haigekassa liikmemaks kasseeritakse Ülikooli kassa poolt ühes õppemaksuga sisse.

Kassa asju ajab kassa valitsus, tegeliku töö teeb kassa palgaline asjaajaja. Kassa valitsus on viieliikmeline, kuhu kuuluvad Ülikooli Valitsuse

esitaja, Ülikooli arstiteaduskonna esitaja ja kolm liiget Üliõpilaskonna Edustuse poolt. Kassa valitsuse esimeheks on Ülikooli Valitsuse esitaja. Kassa valitsuse liikmete volituste kestvus on üks aasta. Kassa varalist ja rahalist tegevust kontrollib Ülikooli Valitsus.

Prægune põhikirja projekt ei ole veel lõpulik ja on võimalik, et tuleb mõningaid muudatusi ja parandusi ette võtta. Raskusi tekitab liikmemaksude sisse kasseerimine, kuid sellest loodetakse Ülikooli Valitsusega kokku leppides üle saada.

Peale põhikirja lõpulikujul vastuvõtmist komisjoni poolt tuleb ta

Üliõpilaskonna Edustuses läbivaatamisele ning vastuvõtmisele, kes ta siis omakorda Ülikooli Valitsusele kinnitamiseks esitab.

Küsitav on, kas kassa oma esimesel tegevuse aastal täies ulatuses tegutsema saab hakata, vaid et tegevust järk-järgult laiendada tuleb. Peamiseks takistuseks on siin muidugi majandusline külg.

Millal haigekassa oma tegelikkude abiandmist algab, on raske öelda. Võimalik aga on, kui formaalsuste täitmine ja tehnilise aparraadi kordaseadmine kiirelt edeneb, meie seda juba tuleval õppeaastal võime oodata.

Fr. Paas.

Üliõpilaspärlamendist.

Edustuse koosolek 12. okt. 1927. a.

Koos 19 edustajat. Enne päevakorra juure asumist tuletab esimees Janno meele neil päevil surma läbi lahkunud kirjanikku August Kitzbergi, kelle matusepäevaks (14. okt. s. a.) üliõpilaskonnas üldine lein välja kuulutatud. Edustus austab kadunu mälestust vaikselt püstitõusmisega.

Koosoleku päevakord kujuneb järgmiselt:

1. Tartu Üliõpilaskonna põhikirja.
2. Edustuse volituste aja kokkukõlastamine eelarveaastaga (teisel lugemisel).
3. Referendumi korraldamise küsimus.
4. Valimised.
5. Hõimupäevade aruanne.
6. Läbirääkimised.

Jatkatakse üliõpilaskonna põhikirja esimest lugemist, mis eelmisel koosolekul hilise aja tõttu pooleli jäi. Pilemate tehniliste parandustega võe-

takse vastu rida paragrahve. Pikem mõttevahetus tekib üliõpilaskonna otsustava üldkoosoleku instituudi juure jõudmisel. Ksv. Mägi (maak. kogud.) leiab, et põhikirjas ettenähtud otsustava üldkoosoleku kvoorum ($\frac{1}{15}$ üliõpilaskonna liikmeid) on äärmiselt väike. Ksv. Kuiva (orgi-matu), küsimust põhjalikumalt valgustades, jõuab seisukohale, et otsustav üldkoosolek

päeva kirjanikke. Nimetatud asjaolu, et Luts kõige loetavam tänapäeva kirjanik, ilmestab väga selgelt meie lugejaskonna suhtumist kirjandusse — : ta otsib peamiselt elavat ja mitmekesisist sündmuskäikude arengut, teatavat põnevustki, aga mitte ainult teose stiililist väärtust.

Oskar Lutsu jutustus, „Ants Lintner“ ongi niisugune raamat, mis kergel käel „paberile pandud“, ilma, et autor ta viimistlemise, „karneerimise“ (heas mõttes!) juures natukenegi rohkem rõhku oleks pannud, end pingutanud. Ja sellisena on Lutsu „Ants Lintnerile“ negatiivsed väärtused väga omased. Ning kahjuks pole neid negatiivseid, kirjanduslikku lugijat otse pahandavaid väärtusi just mitte vähe.

O. Luts on valinud nimetatud jutustuse kandjaks ja peategelaseks kehva, tagasihoidliku õigusteaduse üliõpilase, Ants Lintneri. Jutustuse sündmustik areneb peamiselt ülikoolilinnas — Tartus. Aine valik ja aine arengu lähedus näitab Oskar Lutsu leidlikku aktuaalsust ja meie olude ja nähtustega kursisolemist.

Kuid viimase juurde asumisega on autor ise enesele ka raskeid komistuskive ette seadnud. Neist ülesaamine ei näigi nii väga kerge olevat. Ja ei olegi.

„Ants Lintner“ algab sügisel ja lõpeb järgmisel sügisel. Kogu hargnev pisele, kuid enese ette tervikuline sündmusromaan, on asetatud ajalisel lühedase aega.

Viimase kursuse üliõpilane, kes väga „nurgelise“ (!) näoga, saabub Tartusse, asub elama kusagile kõrvaltänava armetusse ja odavasse, pika koridoriga maja üksikusse tuppa. Seal elab teisigi üliõpilasi. Saabumispäeval pühitseb üks Lintneri naaber oma sünnipäeva. On võõraid. Laudakse, napsutatakse, suitsetatakse, klatšitakse, filosoferitakse, flirditakse. Meeleoluline Lintnergi võtab sellest osa. Siin tutvub ta ühe ilusa hirvesilmalise ja blondjuukselise nais-üliõpilasega — Lea Iitaliga, — kellele „pikad ja sirged sääred nagu putked“. Noored inimesed meeldivad üksteisele, armuvad peatselt. Esialgu tasa-pisi, harglikult ja tagasihoidlikult. Ja ei saagi seda teisiti kujutella, sest Ants Lintner on kehva,

halvasti riietatud üliõpilane, kes kogu oma olemasolu näeb vaid akadeemilise töö lõpetamises, töös üldse, aga mitte kergemeelses ajasurnuksõõmises nagu paljud ta kaaslasel. Lea Iital on aga hoopis vastand — : kergemeelsem, lõbusam, ilus ja rikas.

Lugijale jääb võrdlemisi keskpärane mulje üliõpilaste koosviibimisest sünnipäeva puhul, sest autor on nähtavasti selle juures oma ülesannet kaaluvamalt ja tõsisemalt võtnud kui hiljem — armumises, „paaripanemises“ ja abieluõnne murdumises.

See annab õige värvika pildi meie tudengite elust, mis vastab tõsioludele ja nähtustele.

„Liköör ja kohv, õllekorv nurgas ja niipalju ihukarva ja vesihalle sukki sirgeil sääril segasid meeste meeli. Kuuldus mõningaid sinasõprusi, arvustusi, tehti juttu pangalaenust, esimesist sügislindudest...“ jne.

Ehk jälle:

„Ülikool, eriti naistele? — Absurdum, nonsens! Hiljemini või varemini ikkagi vahetavad oma puhta või ebapuhta

kui niisugune on üldse väga raskelt läbi viidav ning otsustava üldkoosoleku tarvilikkus samasuguse kompetentsiga instituudi — referendum — kõrval on küsitav. Raske, kui mitte võimata, on hääletamise kontrolli teostamine sellisel laiaulatuselisel koosolekul, nõnda et lõpuks tuleb hääletamist korraldada ikkagi referendumitaoliselt. Ka ei ole loota üldkoosolekust kunagi nii suurt osavõttu (lihtsalt vastavate ruumide puudusel jne.) kui referendumist. Sellepärast oleks kõige ratsionaalsem otsustav üldkoosolek põhikirjast välja jätta ning peatama jääda informatsiooni üldkoosoleku ja referendum juure, missugused instituudid nii juriidiliselt kui praktiliselt on palju otstarbekohasemad ja lihtsamad kui eriline keeruline konstruktiooniga otsustav üldkoosolek. — Eelkõneleja seisukohti pooldavad pikemalt sõna võttes ksv. ksv. M ä g i, M i h k e l s o n („Põhjala“), P a a s („Concordia“) ja R a u d s e p p (korp. „Revelia“). Järgneb ksv. P a a s i ettepanek, otsustav üldkoosolek põhikirjast ära jätta. Hääletamise tagajärjena konstateerib ksv. J a n n o (E. Ü. S.) ettepaneku ühel häälel vastuvõtmist.

Edasi võetakse vastu paari vähema parandusega ka ülejäänud paragrahvid. Lõpphääletamisel tunnistatakse

põhikiri esimesel lugemisel ühel häälel vastuvõetuks.

Järgmisena otsustatakse (lõpuliikult) kokkukõlastada Edustuse volituste aeg eelarveaastaga (s. o. 1. aprillist 31. märtsini).

Præguse Edustuse volituste pikendamiseks 31. märtsini 1928. a. otsustatakse korraldada üliõpilaskonnas referendum 5., 6. ja 7. novembril s. a. Referendumi korraldamiseks valitakse viieliikmeline toimikond, kuhu kuuluvad ksv. ksv. M ä g i, Raudsepp, Akermann, Schuvalov ja Jakobson. Ühtlasi tehakse juhatarese ülesandeks kokku kutsuda referendum põhjuste ja tarvilikkuse selgitamiseks lähemal ajal informatsiooni üldkoosolek.

Esimees teatab, et juhatarest on lahkunud senine abilaekahoidja, ksv. Z e k u l (venel). Viimase asemele valitakse abilaekahoidjaks ksv. J a u k e r (saksl.). Samuti valitakse revisjonitoimikonnas vabanenud liikme kohale ksv. A n d r e j e v (venel).

Hiljuti Soomes peetud Eesti-Soome üliõpilaspäevade aruandega esineb ksv. J a n n o, kes rõhutab hõimupäevade hääd kordaminekut. Pidustus- test võisid isiklikult osa ka Soome tähtsamad riigimehed. Soome ajakirjandus pühendas päevadele palju veergusid.

matemaatika supikulbi vastu“ — — — „On vaja emasid, mitte paabulinnulisi emaseid“ — — — „Üks mõistlik supp naiselt väärrib rohkem kui nende Kant ja Newton kokku“ jne. jne.

Toodud väljavõtteistki selgub, et neis on küllaltki kõitvat realistlikku aktuaalsust nagu on seda kohviku ja kõrtsi elu vaatluseski. Eriti just kohviku elu (lhk. 21—25) vaatluses, kus meie kolmest tähtsamast kirjanikust huvitavaid ja tõsioludele vastavaid iseloomustusi, nähtusi sõnastatud.

Neis ilmestuvad u s u t a v a l t meie üliõpilaselu mured ja rõõmud: harilaste üliproduktioon, võlad, eksamid, peitumus, tüdimused kõigist ja kõigest, flirt, joomine, kergemeelsus jne.

Teosele kahjuks ei hargne see värskus mitte lõpuni. Juba kolmekümnendate lehekülgedele veergudel näeme, et autor on passiivne mitte ainult peategelase ja teiste nimikujude, vaid kogu jutustuse vastu. Meie ei usu enam ette kähklevat, nukrameelset ja enesetähta traagilist Antsu, kes sageli õige romantiliselt ja sentimentaalsekski muutub („Ta sihvakas kuju

hõljus sügishommiku udus nagu muinasjutt Endla järvel“ jne.), eriti aga siis, kui tegemist on südameasjade ja armuvaluga, olgugi et autor ütleb, et „Ants Lintner armastas käia elu sirges tänavas“. Seda ei vabanda seegi peategelase ütelus —: „Küll on kahju, et kõik on veel olemisel ja saamisel. Milline kibe soov on astuda ellu . . . kas või täna“ (lhk. 37). Neis õigusteadlase hädaldamistes ja nukrutsemistes ei ole värvikat selgust, kaasahaaravat tunnet kuigi palju.

Raske on Lintnerit ja ka teisi tegelasi psükoloogiliselt vaadelda, eritleda. Liig napilt ja följetonistliku kergusega on nad fikseeritud. Algupoole on veel mis on, kuid mida enam loed, seda nõrgemaks, ehamäärasemaks ja ilmetumaks muutuvad nende toimingud, harutlused ja nad ise.

Päris kinoline on Antsu ja Lintneri kihlus, pulm. Siin on midagi mitte-süvendatud ja naiiviliselt esitatud följetooni laadilist segu, mis iseenesest traagiline tahab olla. Ja traagiline olla just sellepärast, et peategelase peitumuste, tõekspidamiste murdumisele ja üksil-

Hõimupäevadel vastuvõetud resolutsioonide läbivaatamine lükatakse edasi järgmise koosolekuni.

Läbirääkimistel juhib ksv. Kui va (org.) tähelepanu lugemislauas aset leidnud korratustele. Senini puudub lugemislauast tähtsamaid kodumaa ajalehti ja ajakirju.

Lugemislaua-toimikond omalt poolt lubab samme astuda, et väärnähtused kõige lähemal ajal kaoksid.

Koosolek lõpeb kell 23,55.

H. K.

Ülikooliloo instituut Göttingenis.

(Der Institut für Hochschulkunde in Göttingen).

Lähema minevikuni on Saksa maal ülikooliasjandust ja üliõpilasiikumist kultuurajaloolisest seisukohast dillettantismi tähe all uuritud ja edendatud. Alles 1920. aastal, tingitud kasvavatest püüetest ülikooliasjandus- ja üliõpilasiikumislugu ehk ülikoolilugu¹⁾ ül-

¹⁾ Prof. P. Ssymank'i järele Saksa keeles „Hochschulkunde“. Ülikoolilugu — Hochschulkunde, samuti kui looduslugu — Naturkunde — Naturgeschichte, kirikulugu — Kirchengeschichte.

duse, saamatuse haripunktini — abielu ebaõnnelikkusele kiirelt välja jõuda ja jutustus lõpetada.

Oskar Luts ei ole „Ants Lintneriga“ seda annud, mis võiks ja suudab. Üliõpilaselu kujutlev teos ei vasta kirjandusliste nõuetele, ei rahulda kirjandusliku lugejat.

On kahju, et niisugune hea aine nagu on seda üliõpilaselu, Oskar Lutsu poolt eskiisiliselt ja rutates kuidagiviisi on „ära kirjutatud“. Kui Villem Elgas Jaan Lintropi üliõpilaselu käsitlevas novellis õnnelikult abielu randa saabub, siis ei juutu see mitte Ants Lintneriga. Kuid stiilis, psükoloogilises eritluses, sündmuste kinolikus kuhjajamises on mõlemas teoses nii mõndagi ühist.

Meie kirev ja mitmekesine üliõpilaselu ootab kirjanikku, kes sellest kirjutaks väärtusliku jutustuse, romaani. Kes kirjutab, kas kirjutatakse üldse nii pea? — See on küsimus.

Eh.

diselt tunnustatud teaduseks teha, otsustas Göttingeni ülikool esimesena Saksamaal õpetlesande ülikooliloo jaoks ja võttis tema sellega orgaaniliselt ülikooliteaduste hulka.

Ülikooliloo õppeülesannet täidab Göttingeni ülikooli juures prof. dr. phil. Paul Ssymank, kes Saksa üliõpilaskonna ajalugu 1 tund nädalas kolmesemestrilises tsükklis loeb. Loenguga ühenduses on harjutused üliõpilaskonnaliikumise ajaloo ja päevaküsimuste kohta, mis referaatide ja nende järgnevate läbirääkimiste kujul läbi on viidud.

Aastal 1909 asutas prof. Ssymank isiklikel algatusel n. n. „Hochschulgeschichtliche Bücherei“ (aastast 1920 „Hochschulkundige Bücherei“ nime all tuntud), kuhu ta pääsjalikult Saksa ülikooliasjandus- ja üliõpilaskonnaliikumisele puutuvat kirjandust kogus. Hiljem liitis ta selle juurde välisosakonna ja lõppeks, paari aasta eest, üliõpilaskonna ja akadeemilise ajakirjanduse osakonna. 1925. aastal on need kolm osakonda „Ülikooliloo instituudiks“ koondatud, mis sellekohasesse eriruumi on paigutatud (Göttingen, Theaterstr. 25 II).

Instituut kannab esialgu eraettevõtte iseloomu, kuid omab siiski Saksa- kui ka välismaade akadeemiliste ja üliõpilaskoonduste poolt hulgaliste ennustuste tõttu poolavaliku iseloomu.

Göttingeni ülikooliloo instituut on seega tähelepanuväärne, kuigi veel algastmel olev ettevõtte, eriti veel, et ta välismaa üliõpilaskonnaliikumise vastu huvi tunneb.

Tartu Ülikooli kohta on suuremal määral Saksa ülikooli kohta käiv kirjandus kohal. Eesti ülikooli esitab ainult paari aasta eest ilmunud prantsuskeelne broshüür.

Akadeemilisi teateid.

Stipendiumid Ülikooli määrsummadest ja õpperahast vabastamised.

Ülikooli määrsummadest jagatakse igal semestril (kahel tähtajal) 1.000.000 mk. kehvamate, kuid head edukust üles näidanud üliõpilastele välja. Stipendiumid on 9 000 mk., 6 000 mk. ja 4.000 mk. semestris.

Käesoleval semestril määrati stipendium 155 üliõpilasele ja nimelt teaduskondade järele: usuteaduskonnas — 4 üliõp., õigusteaduskonnas — 39 üliõp., majandusteaduskonnas — 36 üliõp., arstiteaduskonnas — 14 üliõp., filsoofiateaduskonnas — 26 üliõp., mat. loodusteaduskonnas — 16 üliõp., loomaarstiteaduskonnas — 4 üliõp. ja põllumajandust. — 16 üliõpilasele.

Õpperahast vabastati:

	fälist	õpperahast	poolest	kokku
usuteaduskond	15	24	85	124
õigusteaduskond	82	1	85	168
majandusteaduskond	105	2	107	214
arstiteaduskond	60	—	60	120
filsoofiateaduskond	89	89	178	367
mat.-loodusteaduskond	47	51	98	196
loomaarstiteaduskond	19	6	25	44
põllumajandusteaduskond	76	—	76	152
491	173	664	1110	1777

Õppejõudude ja teiste ülikooli teenistuses olevate isikute lastena on õppemaksust vabad 24 üliõpilast. Ka ülikooli määrsummadest stipendiumi saajad on õpperahast eo ipso vabad.

Nõnda tõuseb üliõpilaste arv, kellel kas stipendiumi või õpperahast vabastamise näol toetust antud, 845 peale.

Ülikooli lõpetasid

käesoleva semestri alguses järgmised üliõpilased:

Filosoofia teaduskonnas: Sinaida Goldberg (Germaani filoloogialal), Elfriede Suinenson (kunstiajaloolalal)

Õigusteaduskonnas: Adam Barthold Grünbaum — cum laude, Heinrich Bergmann, Nora Horn, Julius Horn, Otto Pukk, Konst. Roo, Heinrich Veiberg, Albert Pess.

Majandusteaduskonnas: Must Alev, Hugo Tiit ja Hans Richard Veiss.

Usuteaduskonnas: Reinhold Vilhelm Graubner.

Loomaarstiteaduskonnas: Kosti Nestar Peltonen (loomaarsti astmega).

Matem.-loodusteaduskonnas: Aleksander Sinka (keemia), Peter Moljavko-Wössotsky (mag. chemika kraadiga), Karl Ivask (keemia), Albrecht Altman (magister-physicue kraadiga).

Farmaatsia-osakonnas: Alide Anette Rüütli, Josef Rogovski.

Riias Eesti Üliõpilasselts asutatud.

Riia eesti üliõpilaspere koosneb kohalikest kui ka sisse rännanud eestlasest. Arvu järele on neid Riia ülikoolis peale 20, missugusest arvust Eestist tulnute peale väikene % langeb. Senini ei tunnud aga neist üks ühte ega teine teist, nad olid 7000-lise akadeemilise perre laiali pillat. Mineva semestri lõpul tekkis paaril üliõpilasel mõte neid koondada. Ülikooli nimekirja läbi vaadates leiti 25 kaasvõitlejat, eestlast, kellele kutse saadeti kokku tulla. Sõeluti siis ühiselt läbi kõiksugu küsimusi, kuni otsustati luua eesti üliõpilasselts. Suvine vaheaeg kasutati ära põhikirja läbi töötamiseks, mis nüüd üldkoosoleku poolt vastu võeti ja kinnitamisele saadeti.

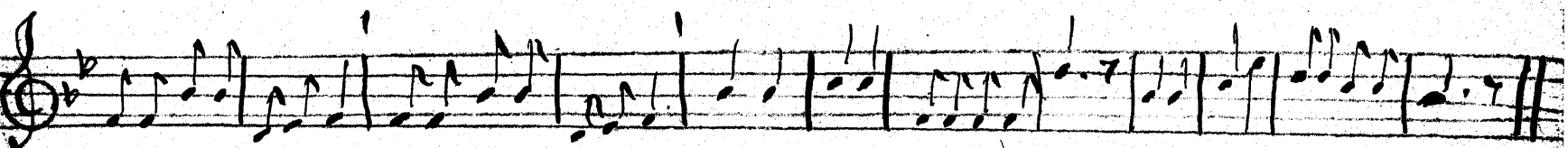
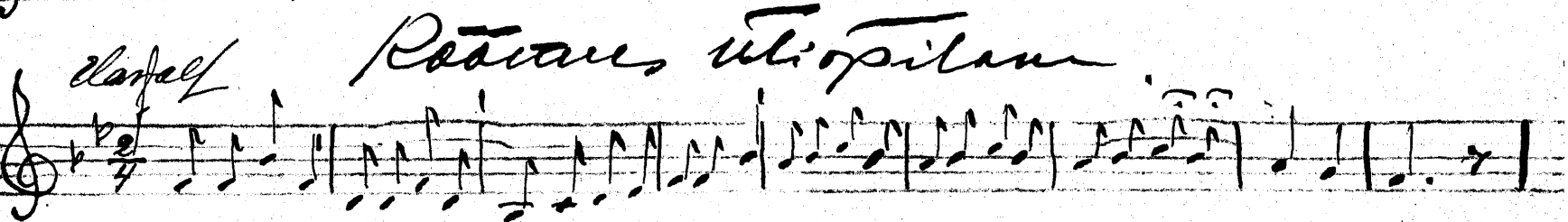
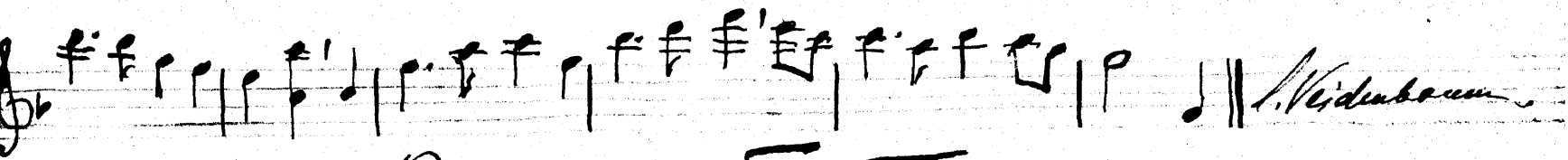
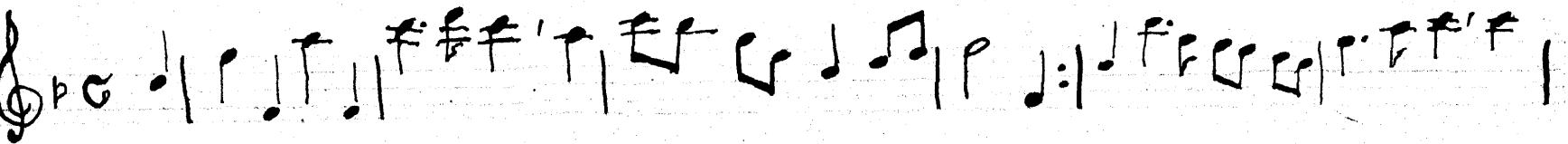
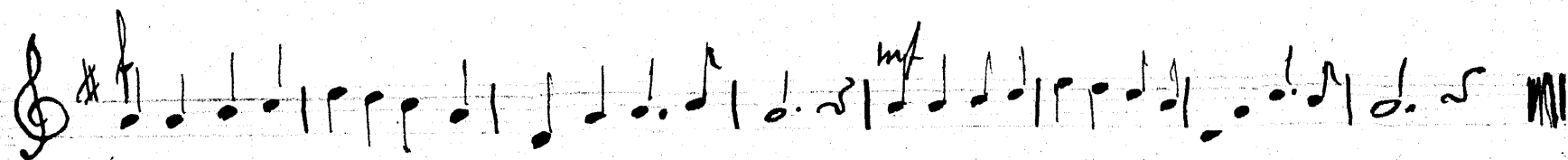
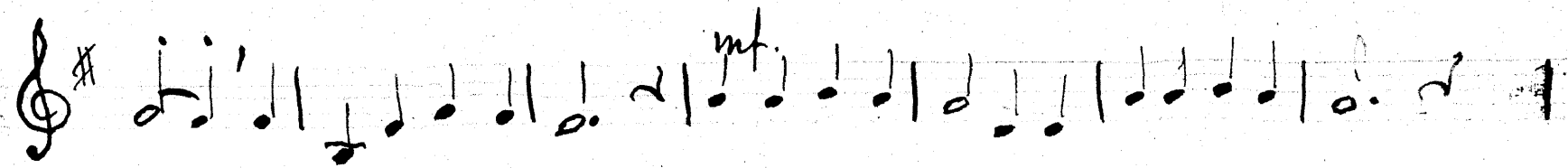
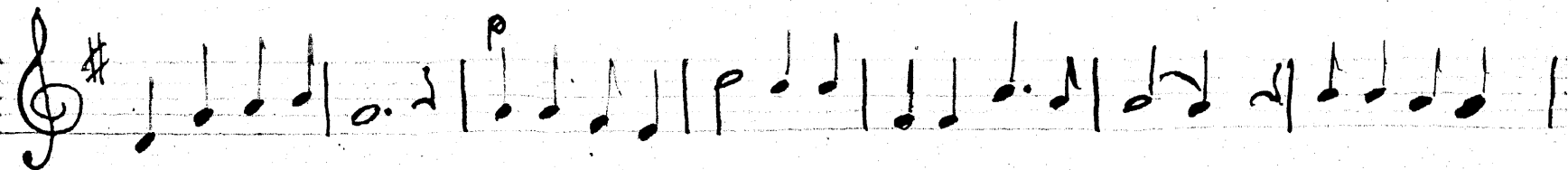
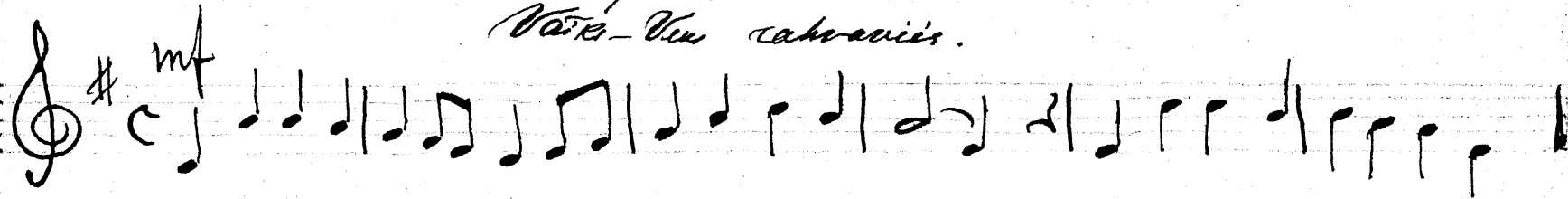
Põhikirja järele on seltsi nimeks: Läti Ülikooli Eesti Üliõpilasselts „Estia“. Seltsi liikmeiks võivad olla nii mees kui ka naisüliõpilased. Seltsil on ka omad värvid ja nimelt must-valge-sinine, mispeale Eestis uute asutatavate organisatsioonide tähelepanu juhin. Selts on oma sise-mise korra poolest ligidane korporatsiooni omale. Seltsil on kavatsus Eestis olevate üliõpilaskonnaliikumistega sidemaid sidemeid luua.

Vastutav ja päätoimetaja: V. Adams. Toimetuse sekretär: Ed. Roos. Liikmed: R. Palgi, E. Kadak.

Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

Noormes isama'ast lahkub lais iluass.

Põis-Ven rahvaies.

Roman Gutmann

Kompveki- ja shokolaaditööstus.

Vallikraavi t. nr. 8. Kõnetr. 500.

Asut. 1905. a.

Saapatööstus ja -kauplus

A. JOSSET,

asut. 1895. a. :: Tarius, Küüni t. 4,

Soovitab jalanõusid kõrges headuses ning täieliku vastutusega töö eest.

KAASVÕITLEJAD!

Toetage oma ajakirja, „ÜLIÖPILAS-LEHTE“, tellimiste ja kaastööga

„ÜLIÖPILASLEHT“, Tartu, Üliõpilasmaja.

Iga rahva ja riigi olemasolu ja tulevik oleneb suurel määral sellest, milline on ta tõusev põlv — noorsugu. Ja ka meie. Et see ideaalne, otsiv, tõusev, julge ja püüeterikas oleks, seda tahab Eesti Koolinoorsoo Keskliidu ajakiri

„Tõusmed“

„Tõusmed“ ei ole mitte ainult noorte ajakiri noortele, vaid ka vanematele, sest temale teevad kaastööd päälle noorte ka vanemad, meie silmapaistvamad rahvajuhid, kirjanikud, kunstnikud, seltskonna- ja koolitegelased, üli- ja keskkooli õppejõud jne. Seepärast on „Tõusmed“ vanemaiski ringkondades loetud ja vastuvõetav ajakiri, eriti aga just neis, kes mõtlevad rahvuslikult ja kellele tähtsusetu pole kasvava põlve maitse ja tunne.

„Tõusmed“ on ilmunud poolteist aastat, kuid juba selle aja jooksul on ta võitnud laia lugejaskonna sümpaatiat. Ajakirja väljaandja — Eesti Koolinoorsoo Keskliit ja toimetus, tahavad omalt poolt kõik teha, et „Tõusmete“ sisuline külg järk-järgult ikka veel tiheneks.

Noorsoo ajakiri „Tõusmed“ ilmub 1927. aasta kuus korda, vähemalt ühe trükipoogna suuruses. Seni on ilmunud 4 nummert. Te maitsekaale välimusele pühendatakse tõsiselt tähelepanu.

Noorsoo ajakiri „Tõusmed“ on odavam ajakiri. Aastakäik maksab 100, pool aastakäiku 60 marka, üksiknumber 25 marka. Ajakirja saab tellida kõigist postkontoritest.

Eesti Koolinoorsoo Keskliit, Tartu, postkast 140.

Hind 25 marka.